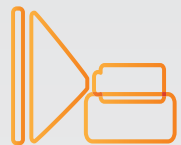

De Leerfunctie van Bibliotheken in Beeld

Rapportage 2009

Uitgevoerd in opdracht van
de Vereniging van Openbare
Bibliotheken door:
Kasperkovitz beleidsonderzoek en
advies en IVA beleidsonderzoek
en advies

Drs. Johanna Kasperkovitz
Drs. Martien van Tits
Saskia von der Fuhr

De Leerfunctie van Bibliotheken in Beeld

Rapportage

Bijlage 1:
Interviewverslagen
Good practices

Bijlage 2:
Resultaten per
Provincie

Colofon

Deze publicatie is gemaakt in opdracht van de Vereniging van Openbare Bibliotheken. Uitgevoerd door Kasperkovitz beleidsonderzoek en advies en IVA beleidsonderzoek en advies.

Contact Sectorinstituut Openbare Bibliotheken
Lourina de Voogd, voogd@siob.nl
Twyla Lim, lim@siob.nl
www.siob.nl

Vormgeving ColourBlind colourblind.cc
www.colourblind.cc

Drukwerk Drukwerkdeal www.drukwerkdeal.nl

© Sectorinstituut Openbare Bibliotheken, 2010
© Kasperkovitz beleidsonderzoek en advies / IVA Tilburg
december 2009

de Bibliotheek

beleidsonderzoek en advies

Inhoud

Samenvatting	1	
Inleiding 1	6	
Onderzoeksopzet 2	8	
Educatieve faciliteiten 3	10	
Aanbod met een leerfunctie 4	14	
Algemeen aanbod a	14	
Aanbod voor speciale doelgroepen b	16	
Leesbevordering c	17	
Samenwerkingspartners op educatief gebied 5	18	
Onderwijs- en andere educatieve instellingen a	18	
Zorg-en welzijnsorganisaties b	23	
Culturele organisaties c	27	
Overige organisaties d	29	
Verschillen tussen provincies 6	31	
Faciliteiten a	32	
Aanbod voor speciale doelgroepen b	35	
Samenwerkingspartners c	39	
Goede voorbeelden 7	42	
Conclusies	47	
Aanbevelingen	49	
Over de onderzoekers	51	
Kasperkovitz beleidsonderzoek en advies	52	
IVA Tilburg	52	
Onderzoekers/adviseurs	53	

Samenvatting

'Een leven lang leren' is één van de kerntaken van de openbare bibliotheken. Om een actueel en uitgebreid overzicht te krijgen van de leerfunctie van bibliotheken is het voorliggende onderzoek opgestart. Het onderzoek bestond uit een kwantitatief deel - een digitale enquête onder alle 162 basisbibliotheken- en een kwalitatief deel - 9 interviews met bibliotheken die op het gebied van de leerfunctie een bijzondere aanpak of project hebben ontwikkeld. Ruim de helft (56%) van alle bibliotheken heeft meegewerkt aan dit onderzoek.

Faciliteiten In de eerste plaats is in dit onderzoek gekeken in welke mate bibliotheken faciliteiten hebben waarmee de leerfunctie vormgegeven kan worden.

Bijna 80% van de bibliotheken heeft in alle of tenminste enkele vestigingen rustige werkplekken met pc's voor individuen. Daar staat tegenover dat 50% van de bibliotheken in geen enkele vestiging speciaal ingerichte studie- en leerplekken heeft. Ook geeft gemiddeld 25% van de bibliotheken aan in geen enkele vestiging een aparte cursus- of ontvangstruimte voor groepen te hebben. Dit is vaker bij kleine bibliotheken het geval (60%), maar ook 20% van de grote en zeer grote bibliotheken beschikt in geen enkele vestiging over een dergelijke ruimte. En tot slot valt op dat ongeveer 35% van de bibliotheken zelf vindt dat zij in geen enkele vestiging faciliteiten heeft om het voor volwassenen aantrekkelijk te maken om zich verder bij te scholen of te ontwikkelen.

Wat de faciliteiten betreft zijn dus vrij veel vestigingen in Nederland niet zodanig ingericht dat dit de leerfunctie stimuleert.

Verder is gekeken naar de toegankelijkheid tot digitale informatie. Deze blijkt beduidend beter te scoren. Ongeveer 90% van de bibliotheken biedt in alle vestigingen toegang tot het internet, tot de collectie van de bibliotheek zelf, tot de collecties van andere bibliotheken en tot nationale databanken.

Internationale databanken daarentegen kunnen nog in de helft van de bibliotheken in geen enkele vestiging geraadpleegd worden.

Aanbod met een leerfunctie Verder is in dit onderzoek gekeken in welke mate bibliotheken educatief aanbod hebben. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen algemeen aanbod en aanbod voor speciale doelgroepen.

Algemeen aanbod

Bijna alle bibliotheken bieden in één of meer vestigingen leeskringen, schrijversavonden, avonden voor poëzie en themabijeenkomsten aan. Ongeveer de helft van de bibliotheken biedt in alle of tenminste enkele vestigingen internetcursussen aan. Opvallend is dat driekwart van de bibliotheken in geen enkele vestiging talencursussen aanbiedt.

Aanbod voor speciale doelgroepen

Naast het algemene educatieve aanbod is in dit onderzoek gekeken naar aanbod voor speciale doelgroepen. De doelgroepen die bij dit onderzoek betrokken zijn, zijn dyslectici, anderstaligen, laaggeletterden en ouderen.

Voor ouderen heeft ongeveer 75% van de bibliotheken in alle of enkele vestigingen speciaal aanbod. 70% van de bibliotheken heeft dit ook voor dyslectici. Iets meer dan de helft van de bibliotheken heeft in alle of enkele vestigingen speciaal aanbod voor laaggeletterden en 40% voor anderstaligen.

Anderstaligen kunnen echter in een kwart van de bibliotheken in geen enkele vestiging terecht voor speciaal aanbod

Leesbevordering

Bibliotheken zijn zeer actief op het gebied van leesbevordering. 70 tot 80% van de bibliotheken doet in enkele of alle vestigingen op diverse manieren aan leesbevordering

Samenwerkingspartners op educatief gebied Aan de bibliotheken is gevraagd met welke partners zij samenwerken op educatief gebied en waaruit die samenwerking bestaat. Gekeken is naar samenwerking met onderwijs- en andere educatieve instellingen, zorg- en welzijnsorganisaties, culturele organisaties en een aantal overige organisaties.

Onderwijs- en andere educatieve instellingen

Meer dan 80% van de bibliotheken werkt in alle vestigingen samen met het basisonderwijs. Met het VMBO, Havo/VWO en het ROC basis/volwasseneneducatie wordt vaak wel in minimaal één vestiging samengewerkt.

Met MBO en ROC beroepsgerichte opleidingen wordt door de helft van de bibliotheken in geen enkele vestiging samengewerkt. 75% van de bibliotheken werkt in geen enkele vestiging samen met het HBO en 90% van de bibliotheken in geen enkele vestiging met een Universiteit.

Verder is ook gekeken naar de samenwerking met andere educatieve instellingen. Van deze partners wordt het meest samengewerkt met kunsteducatieve instellingen en het bijzonder onderwijs. Het minst wordt samengewerkt met de Volksuniversiteit en taalaanbieders.

Zorg- en welzijnsinstellingen

Vervolgens is de samenwerking met zorg- en welzijnsorganisaties in kaart gebracht. Opvallend is dat met deze organisaties veel

vaker wordt samengewerkt door bibliotheken dan met onderwijsinstellingen.

Vooraf met peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en consultatiebureaus wordt door de meeste bibliotheken in enkele of vaak ook in alle vestigingen samengewerkt. Beduidend minder is dit het geval bij bureau jeugdzorg, centra voor jeugd en gezin en JIP-en.

Culturele organisaties

Met musea, instellingen voor heemkunde, instellingen voor cultuurhistorie en theaters werkt 40% van de bibliotheken in enkele of alle vestigingen samen en nog eens 30% in één vestiging. Voor al deze culturele organisaties geldt echter ook dat ongeveer 30% van de bibliotheken in geen enkele vestiging met hen samenwerkt. Voor muziekpodia is dit zelfs 50% van de bibliotheken

Overige organisaties

Tot slot is gekeken naar de samenwerking met een drietal organisaties van een ander type: het UWV Werkbedrijf, de onafhankelijke arbeidsadviseur en (kinder)boekhandels.

Met boekhandels wordt op grote schaal samengewerkt, met het werkbedrijf en de onafhankelijke arbeidsadviseur beduidend minder.

Verschillen tussen provincies Er blijken duidelijke verschillen bij het vormgeven van de leerfunctie te zijn tussen verschillende provincies. Dit geldt zowel voor de faciliteiten als het aanbod (met name voor de speciale doelgroepen) en de samenwerkingspartners. Hoofdstuk 6 schetst de meest opvallende verschillen.

Goede voorbeelden Naast het kwantitatieve deel op basis van een digitale enquête omvatte dit onderzoek ook een kwalitatief gedeelte. Hiervoor zijn negen gesprekken met vertegenwoordigers van verschillende bibliotheken gevoerd. Deze bibliotheken zijn op voordracht van de VOB uitgenodigd voor een gesprek omdat zij op het gebied van de leerfunctie een bijzondere aanpak of project hebben ontwikkeld. Uit deze gesprekken is een aantal goede voorbeelden van educatieve samenwerking naar voren gekomen. Daarbij is ook gekeken naar de factoren die dergelijke projecten tot een succes maken en naar de benodigdheden om dergelijke projecten landelijk verder te kunnen uitrollen.

Conclusies en aanbevelingen Wat de faciliteiten betreft zijn nog vrij veel vestigingen in Nederland niet zodanig ingericht dat dit de leerfunctie stimuleert.

Bij het aanbod voor speciale doelgroepen valt op dat ouderen en dyslectici al op veel plaatsen in het land in de bibliotheek terecht kunnen voor speciaal aanbod. Dit geldt beduidend minder voor laaggeletterden en voor anderstaligen.

Bibliotheken werken veel samen met verschillende lokale partners en zijn dus goed verankerd in de lokale samenleving.

Educatieve samenwerking vindt op grote schaal plaats met basisscholen, peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en consultatiebureaus. Het betreft dan met name leesbevordering en voor- en vroegschoolse educatie aan de hand van landelijk beschikbare, goed ontwikkelde programma's.

Veel minder wordt samengewerkt met andere onderwijsinstellingen, en met name met het HBO en universiteiten wordt nog nauwelijks samengewerkt. Ook met taalaanbieders en Volksuniversiteiten (die ook vooral talencursussen aanbieden) wordt nog erg weinig samengewerkt.

Veel bibliotheken werken ook samen met diverse culturele organisaties, al is dat aanbod meestal minder gespreid en vaak maar in één vestiging beschikbaar.

Weinig bibliotheken werken tot nu toe samen met de onafhankelijke arbeidsadviseur en het UWV-werkbedrijf. Daar waar dit gebeurt leidt dit echter wel tot goede resultaten.

Het is duidelijk dat provincies verschillende keuzes gemaakt hebben bij het inzetten op de verschillende aspecten van de leerfunctie. Sommige speciale doelgroepen kunnen in de ene provincie in veel meer bibliotheken terecht dan in de andere. Ook de beschikbaarheid van educatieve faciliteiten verschilt sterk per provincie.

Tot slot blijken er in het hele land al veel creatieve vormen van educatieve samenwerking op allerlei terreinen te zijn, die ook geschikt zijn voor verder uitrol op andere plaatsen.

Veel bibliotheken bieden een doorlopende leeslijn aan voor kinderen en jongeren. In combinatie met hun laagdrempeligheid vormen openbare bibliotheken hierdoor een belangrijke schakel in het proces van leesbevordering en het bestrijden van taalachterstand en laaggeletterdheid.

Omdat laaggeletterdheid ook bij volwassenen voorkomt en ontwikkeling en educatie een leven lang door gaan, is het van belang dat de bibliotheken een doorlopende leerlijn aanbieden voor alle leeftijden. Een aanbod dat meer dan voorheen ook gericht is op volwassenen en anderstaligen, zodat het bestrijden van laaggeletterdheid, het inburgeren en deel uitmaken van de lokale samenleving verder gestimuleerd wordt. Door haar lokale verankering is de openbare bibliotheek bij uitstek geschikt om deze rol te vervullen. Ook voor mensen die zich in de loop van hun leven verder willen ontwikkelen kan de bibliotheek een rol van betekenis vervullen.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek is het volgende aan te bevelen om de leerfunctie van bibliotheken verder te versterken:

- Specifieke aandacht van bibliotheken bij het inrichten van ruimte en collectie voor de wijze waarop de bibliotheek het voor bezoekers aantrekkelijk kan maken om zich verder te ontwikkelen of bij te scholen.

- Uitbreiding en verbetering van het (landelijke) aanbod voor anderstaligen.
- Meer en betere samenwerking met taalaanbieders en Volksuniversiteiten.
- Stimulering van samenwerking met HBO en universiteiten, bijvoorbeeld op het gebied van stages en innovatie.
- Verdere uitrol van het project WerkZat, dat goede resultaten laat zien.
- Verbindingen leggen tussen het aanbod voor de verschillende doelgroepen, bijvoorbeeld
 - een link tussen aanbod voor scholieren van het voortgezet onderwijs en WerkZat en
 - een link tussen aanbod voor anderstaligen/inburgeraars en WerkZat.
- Op die manier kan de bibliotheek bijdragen aan goede informatie en ondersteuning voor mensen die een overstap maken van de ene levensfase naar de volgende.
- Landelijke ontwikkeling van speciale programma's en aangepaste materialen voor de verschillende doelgroepen (bv ook voor voortgezet onderwijs, volwassenen en anderstaligen) die passen bij de verschillende leerniveaus (vergelijkbaar met de reeds bestaande programma's voor basisonderwijs en voor- en vroegschoolse educatie).
- Per provincie een inhaalslag maken op de gebieden waarop zij voor bepaalde doelgroepen minder aanbod hebben.
- Bestrijding van laaggeletterdheid niet via individuele projecten aanpakken maar als nieuwe werksoort op de kaart te zetten en tot reguliere taak van de bibliotheek maken, met daarbij een goed ontwikkeld landelijk aanbod aan speciale materialen.
- Inzetten van structurele financiële middelen om de leerfunctie van bibliotheken (met name op het gebied van laaggeletterdheid en anderstaligen) overal op peil te krijgen en stevig te verankeren in de lokale samenleving.

Educatie is één van de kerntaken van de bibliotheek, zoals Minister Plasterk bij de slotmanifestatie Bibliotheekvernieuwing op 3 april 2008 nog eens benadrukte.

Over de wijze waarop bibliotheken hun leerfunctie vormgeven en op welke schaal dit gebeurt, was echter nog niet veel bekend.

De Monitor bibliotheekvernieuwing 2006 besteedde hier naast andere vormen van inhoudelijke vernieuwing enige aandacht aan, maar het onderwerp educatie zat verweven door meerdere deelterreinen en kon daardoor niet afzonderlijk nader belicht worden.

In 2008 is een nadere analyse op de gegevens uit de Monitor 2006 uitgevoerd om zoveel mogelijk de educatieve elementen eruit naar voren te halen. Deze gegevens zijn neergelegd in een afzonderlijke rapportage, die echter nog steeds weinig mogelijkheden bood om een goed overzicht te krijgen over de leerfunctie van bibliotheken in het hele land. Bovendien was dit gebaseerd op gegevens uit 2006 en dus geen weergave van de huidige situatie.

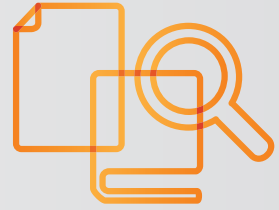
Om een actueel en uitgebreid overzicht te krijgen van de leerfunctie is vanuit de beleidslijn 'Leven lang leren' van de VOB door Lourina de Voogd in 2009 een nieuw onderzoek gestart. Dit onderzoek is uitgevoerd door Kasperkovitz beleidsonderzoek en advies in samenwerking met het IVA Tilburg.

Omdat meer dan de helft van alle bibliotheken aan dit onderzoek heeft meegewerkt kan nu in de voorliggende rapportage een representatief en gedetailleerd beeld van de leerfunctie van bibliotheken in 2009 geschetst worden. Daarbij moet opgemerkt worden dat dit beeld gemaakt is op basis van antwoorden van de bibliotheken zelf en niet van klanten of samenwerkingspartners. Het is denkbaar dat hierdoor het beeld positiever gekleurd is dan wanneer andere betrokkenen bevroegd zouden zijn. Gezien de uitkomsten is dit echter niet erg aannemelijk, want naast een veelheid van educatieve voorbeelden en een aantal gebieden waarop al erg veel gedaan wordt, komen uit het onderzoek ook een aantal gebieden naar voren die nog duidelijk achter blijven in de ontwikkeling. Van een systematische vertekening richting een te rooskleurig beeld lijkt geen sprake te zijn. Desalniettemin verdient het zeker aanbeveling de beschikbaarheid en de waardering van

het educatieve aanbod van bibliotheken ook eens bij klanten en partners te bevragen.

Na een korte toelichting op de onderzoeksopzet in hoofdstuk 2 wordt hierna beschreven hoe de leerfunctie er in 2009 uitziet. Daarbij wordt gekeken naar de educatieve faciliteiten (hoofdstuk 3), het educatieve aanbod (hoofdstuk 4) en de samenwerkingspartners (hoofdstuk 5). Steeds wordt gekeken naar de mate waarin dit aangeboden wordt (de spreiding), de inhoud van het aanbod en de waardering ervan. Vervolgens wordt in hoofdstuk 6 ingegaan op verschillen tussen provincies in de invulling van de leerfunctie. In hoofdstuk 7 wordt een aantal goede voorbeelden geschetst van innovatieve educatieve projecten. Tot slot volgen de conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek.

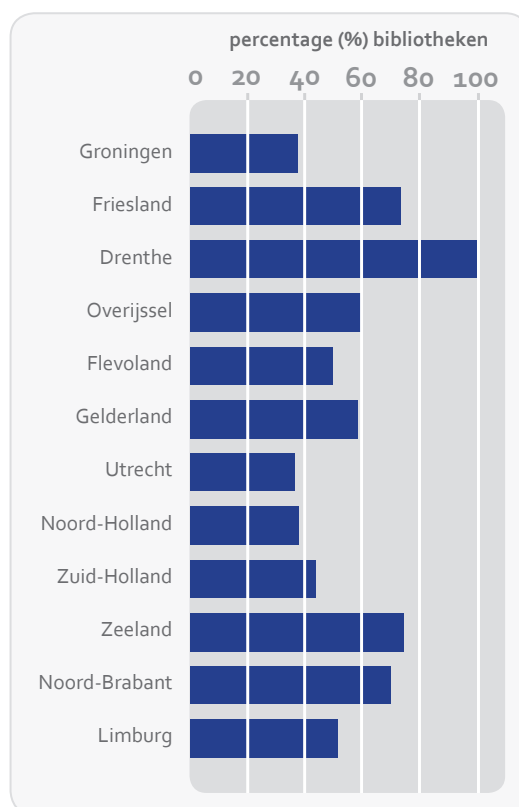
Het onderzoek naar de leerfunctie van de openbare bibliotheken in 2009 bestond uit een kwantitatief en een kwalitatief gedeelte.

Kwantitatief Het kwantitatieve deel omvatte een webenquête onder alle bibliotheken. Hiertoe is in september per mail aan alle 162 basisbibliotheken het verzoek gestuurd om een vragenlijst in te vullen. In de vragenlijst is aandacht besteed aan contacten en samenwerking met educatieve instellingen, culturele of welzijnsinstellingen en de faciliteiten die de bibliotheken ter beschikking hebben. Ook is gevraagd naar een beoordeling van deze samenwerking, contacten en faciliteiten. De verwerking van de gegevens uit deze enquête was anoniem, de gerapporteerde gegevens zijn niet te herleiden tot individuele bibliotheken.

90 basisbibliotheken hebben de vragenlijst ingevuld, dit is een respons van 56%. De respons was goed verdeeld over kleine, middelgrote en grote bibliotheken, vergelijkbaar met de verdeling zoals deze in het totaal van bibliotheken is.

De respons was ook goed verdeeld over alle 12 provincies. Uit Utrecht en Noord-Holland was de respons verhoudingsgewijs laag (36 en 38%), waardoor de uitkomsten mogelijk de situatie van de gehele provincie maar ten dele weergeven.

In Groningen was de vragenlijst naar Biblionet Groningen als geheel gestuurd. Uit de ingevulde antwoorden blijkt echter dat de gegevens die wij ontvangen hebben slechts betrekking hebben op een deel van de provincie. Dit deel omvat zowel qua aantal inwoners als qua aantal vestigingen ongeveer 35% van het verzorgingsgebied van Biblionet Groningen. Voor Groningen geldt dus in dit opzicht hetzelfde als voor Utrecht en Noord-Holland.

Respons per provincie

Figuur 2.1

Kwalitatief

Het kwalitatieve gedeelte van het onderzoek bestond uit negen gesprekken met vertegenwoordigers van verschillende bibliotheken. Hiervoor zijn op voordracht van de VOB bibliotheken uitgenodigd die op het gebied van de leerfunctie een bijzondere aanpak of project hebben ontwikkeld. In het kwalitatieve deel is dieper ingegaan op een aantal goede voorbeelden van educatieve samenwerking. Ook is daarbij gezocht naar de factoren die dergelijke projecten tot een succes maken en naar de benodigheden om dergelijke projecten landelijk verder te kunnen uitrollen.

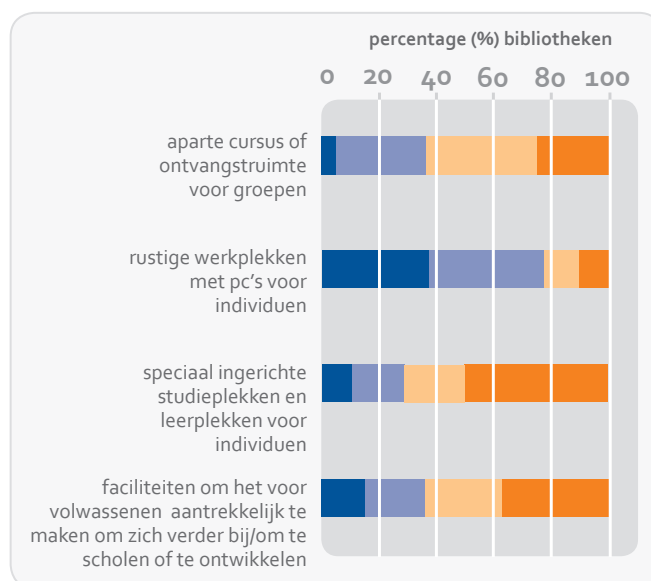

In de eerste plaats is in dit onderzoek gekeken in welke mate bibliotheken faciliteiten hebben waarmee de leerfunctie vormgegeven kan worden.

Zoals in onderstaande grafiek te zien is heeft bijna 80% van de bibliotheken in alle of tenminste enkele vestigingen rustige werkplekken met pc's voor individuen. Daar staat tegenover dat 50% van de bibliotheken in geen enkele vestiging speciaal ingerichte studie- en leerplekken heeft. Ook geeft 25% van de bibliotheken aan in geen enkele vestiging een aparte cursus- of ontvangstruimte voor groepen te hebben. En tot slot valt op dat ongeveer 35% van de bibliotheken zelf vindt dat zij in geen enkele vestiging faciliteiten heeft om het voor volwassenen aantrekkelijk te maken om zich verder bij te scholen of te ontwikkelen.

Wat de faciliteiten betreft zijn dus vrij veel vestigingen in Nederland niet zodanig ingericht dat dit de leerfunctie stimuleert.

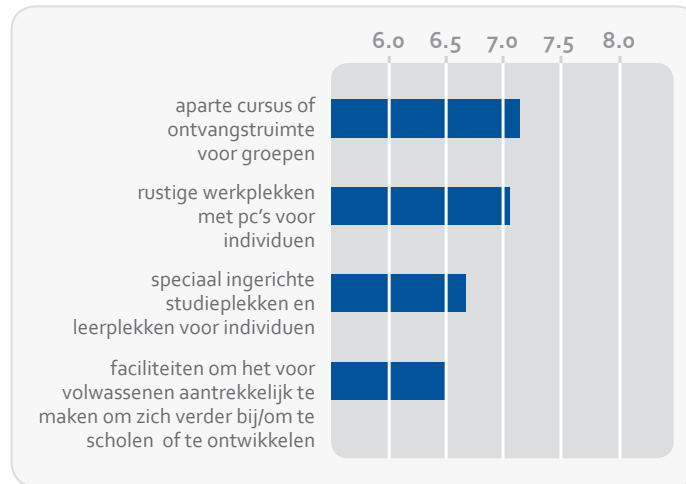

Faciliteiten voor educatieve activiteiten

Figuur 3.1

In het onderzoek is ook gevraagd om de faciliteiten aan de hand van een rapportcijfer te beoordelen. Hierbij gaat het om een beoordeling van de kwaliteit van de faciliteiten door de bibliotheek zelf, dus dit zegt nog niet hoe de klanten of de samenwerkingspartners de faciliteiten waarderen. In onderstaande grafiek is deze beoordeling weergegeven.

Beoordeling faciliteiten

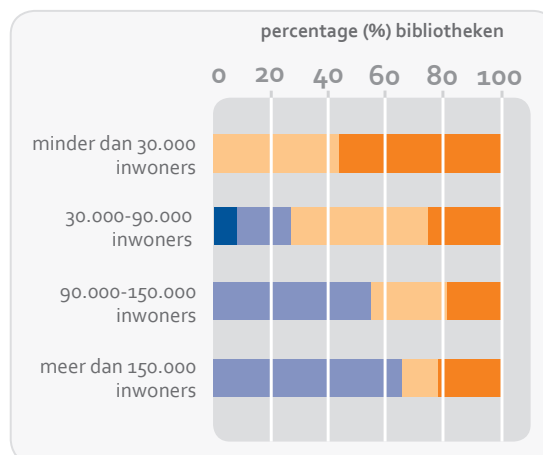

Figuur 3.2

Ook hier valt weer op dat de faciliteiten om het aantrekkelijk te maken om zich verder bij te scholen of te ontwikkelen ook wat de kwaliteit betreft laag scoort. Dergelijke faciliteiten komen dus niet alleen weinig voor, ze worden ook nog eens slechts met gemiddeld een zesenhalf beoordeeld door de bibliotheken waar ze wél voorkomen.

Wat de faciliteiten betreft valt er dus nog het nodige te verbeteren aan het educatieve 'klimaat' in bibliotheken.

Het valt op dat het al dan niet hebben van een aparte cursus- of ontvangstruimte sterk samenhangt met de schaalgrootte van de bibliotheek, maar dat dit voor het al dan niet hebben van aantrekkelijke faciliteiten om verder te leren veel minder het geval is.

Aparte cursus- of ontvangstruimte voor groepen

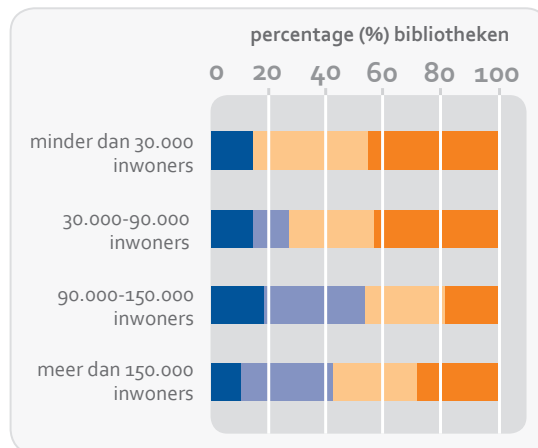
Figuur 3.3

Kleine bibliotheken (minder dan 30.000 inwoners) hebben zelden een aparte cursus- of ontvangstruimte. 60% van de kleine bibliotheken heeft dit in geen enkele vestiging, de overige 40% heeft een dergelijke ruimte in 1 vestiging. Opvallend is dat 10% van

de middelgrote bibliotheken (30.000 tot 90.000 inwoners) in alle vestigingen een cursus- of ontvangstruimte hebben, terwijl geen enkele grote of zeer grote bibliotheek dit in alle vestigingen heeft. Het percentage bibliotheken dat in geen enkele vestiging over een dergelijke ruimte beschikt ligt voor middelgrote, grote en zeer grote bibliotheken steeds rond 20 tot 25%.

De schaalgrootte van de bibliotheken heeft veel minder invloed op de aanwezigheid van faciliteiten om het aantrekkelijk te maken om zich verder bij te scholen of te ontwikkelen.

Faciliteiten om het aantrekkelijk te maken om zich verder bij/om te scholen of te ontwikkelen

Figuur 3.4

- alle vestigingen
- enkele vestiging
- een vestiging
- geen

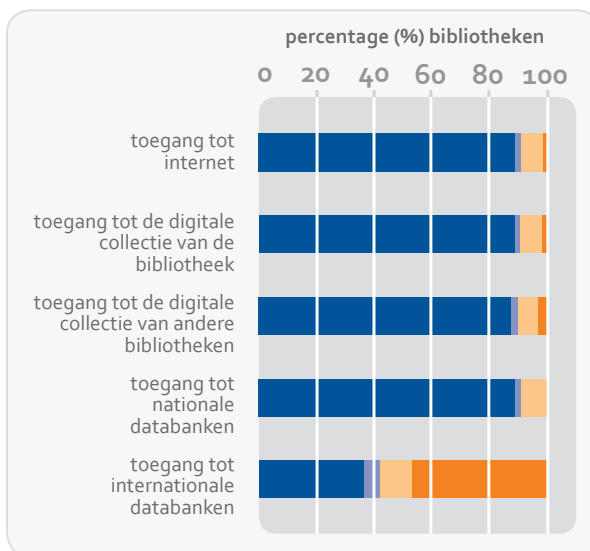
Het aanbieden van faciliteiten die verdere educatie aantrekkelijk maken komt bij alle grootteklassen in 10 tot 20% van de bibliotheken in alle vestigingen voor. Bij de zeer grote bibliotheken (>150.000 inwoners) komt dit zelfs minder vaak voor dan bij de kleine bibliotheken (<30.000 inwoners).

Bij kleine en middelgrote bibliotheken heeft ongeveer 40% in geen enkele vestiging dergelijke faciliteiten, bij grote en zeer grote bibliotheken is dit in 20 tot 25% van de bibliotheken het geval

Verder is gekeken naar de toegankelijkheid tot digitale informatie. Deze blijkt beduidend beter te scoren dan de faciliteiten. Ongeveer 90% van de bibliotheken biedt in alle vestigingen toegang tot het internet, tot de collectie van de bibliotheek zelf, tot de collecties van andere bibliotheken en tot nationale databanken.

Internationale databanken daarentegen kunnen nog in de helft van de bibliotheken in geen enkele vestiging geraadpleegd worden.

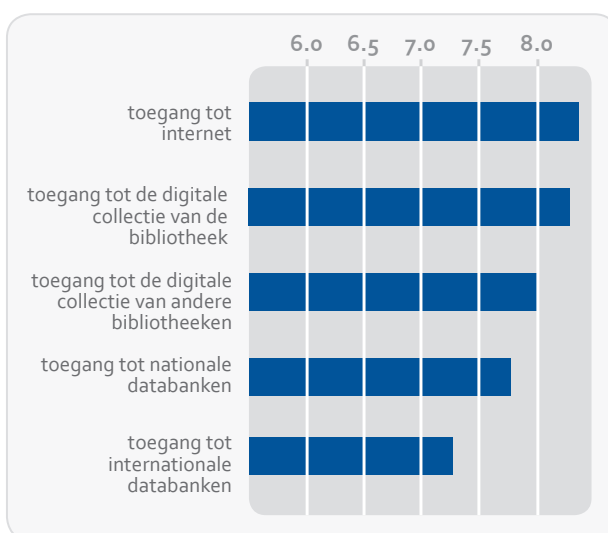

Toegang tot digitale informatie

Figuur 3.5

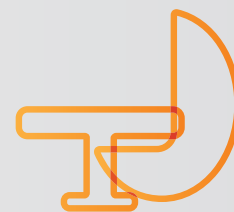
De toegankelijkheid tot digitale informatie wordt beduidend hoger gewaardeerd dan de faciliteiten.

Beoordeling toegang tot digitale informatie

Figuur 3.6

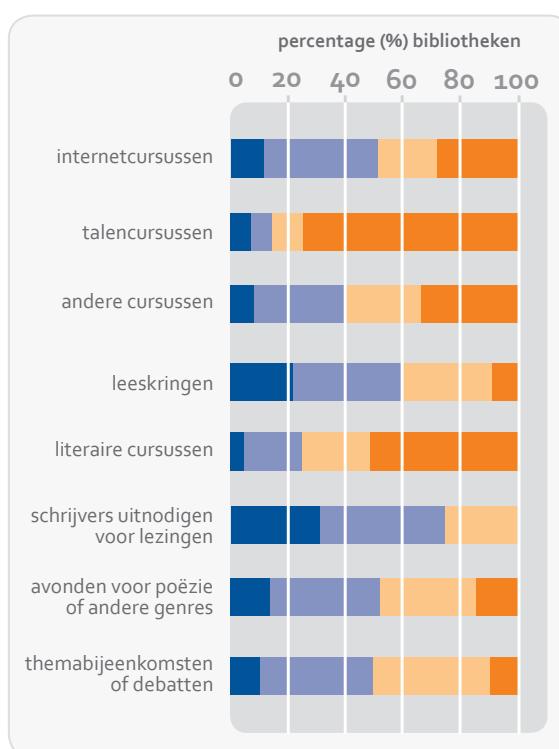

Verder is in dit onderzoek gekeken in welke mate bibliotheken educatief aanbod hebben. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen algemeen aanbod en aanbod voor speciale doelgroepen.

4^a Algemeen aanbod Bijna alle bibliotheken bieden in één of meer vestigingen leeskringen, schrijversavonden, avonden voor poëzie en themabijeenkomsten aan. Ongeveer de helft van de bibliotheken biedt in alle of tenminste enkele vestigingen internet- en andere cursussen aan.

Opvallend is dat driekwart van de bibliotheken in geen enkele vestiging talencursussen aanbiedt.

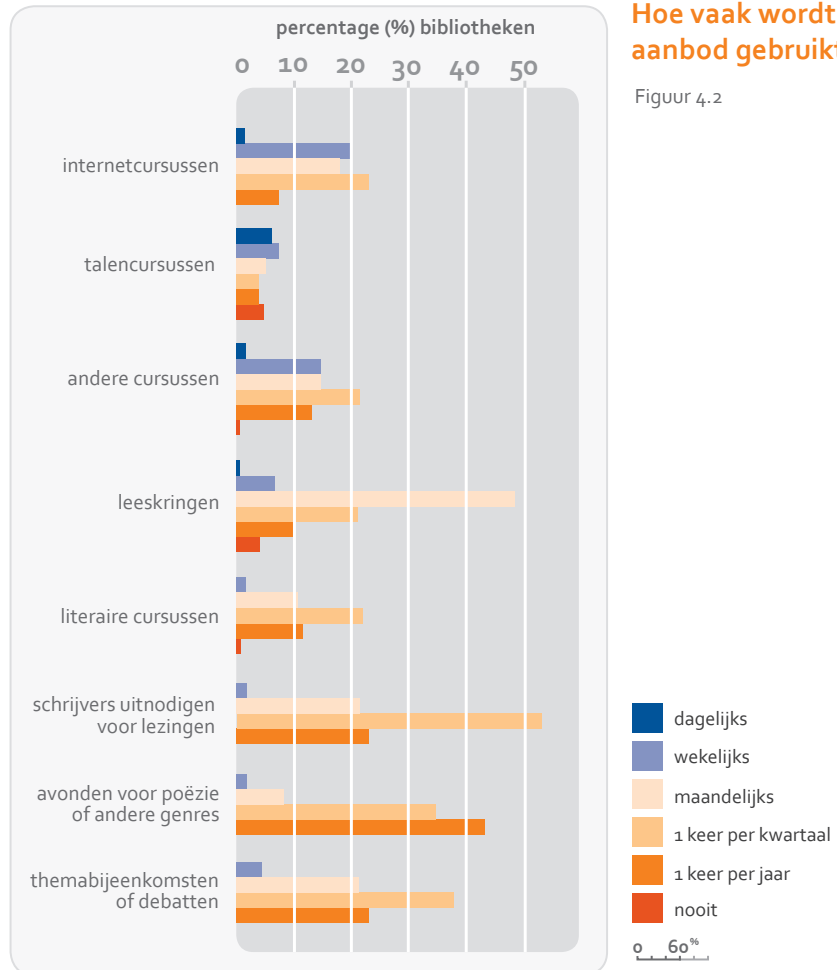
Educatief aanbod

Figuur 4.1

In de meeste bibliotheken worden maandelijks leeskringen bezocht, eens per kwartaal lezingen door schrijvers en themabijeenkomsten en eens per jaar een avond voor poëzie. Van internetcursussen en andere cursussen worden betrekkelijk vaak wekelijks gebruik gemaakt.

Hoe vaak wordt het aanbod gebruikt?

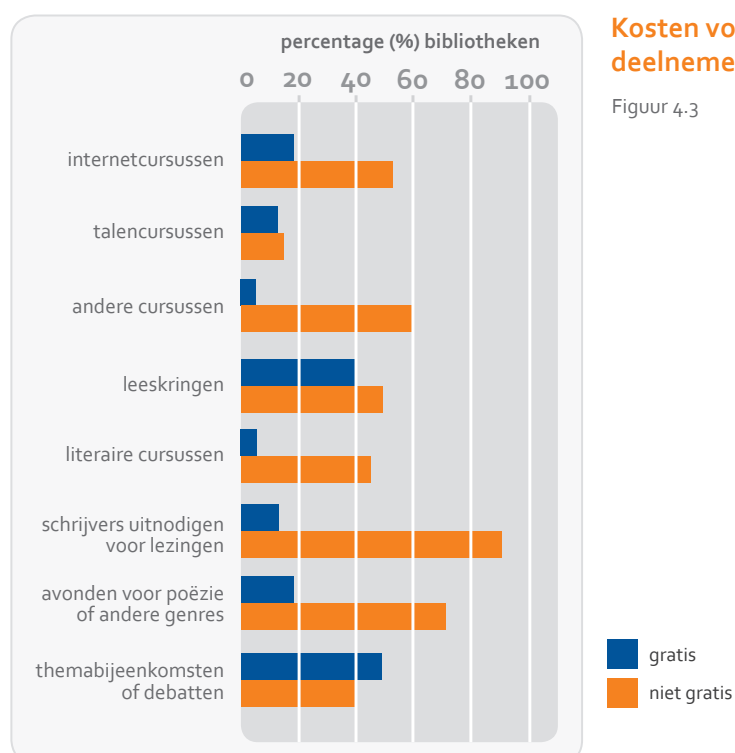
Figuur 4.2

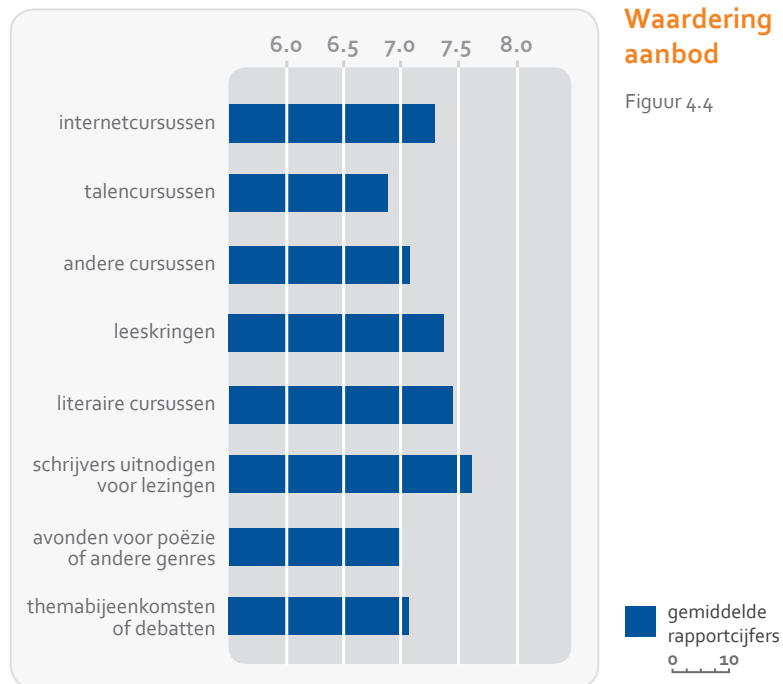
De meeste educatieve activiteiten zijn niet gratis. Alleen themabijeenkomsten kunnen in de helft van de bibliotheken gratis worden bezocht.

Kosten voor deelnemer

Figuur 4.3

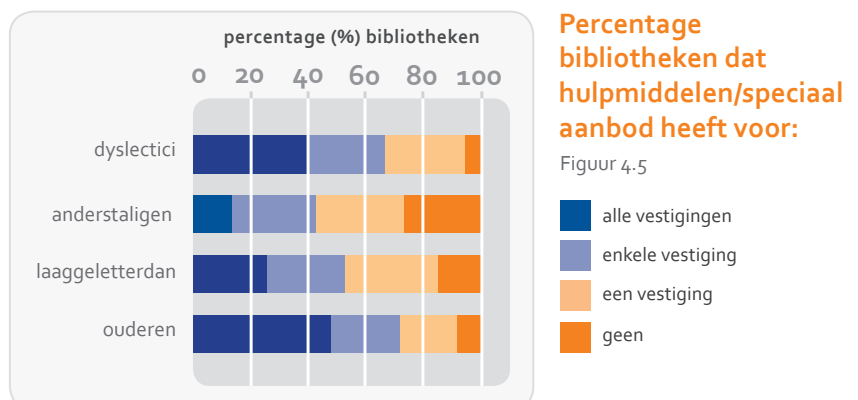
De beoordeling die bibliotheken aan hun educatieve activiteiten geven ligt tussen de 6,8 en de 7,6. Lezingen door schrijvers worden het hoogst gewaardeerd en talencursussen het minst.

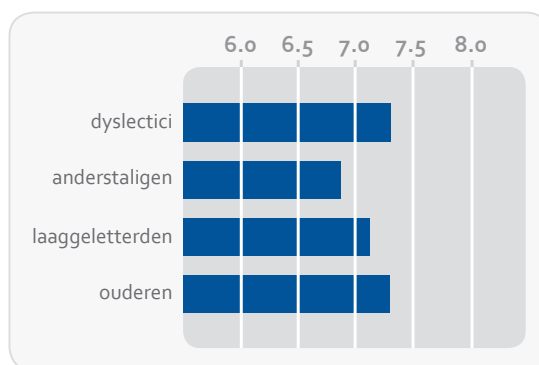
4^b Aanbod voor speciale doelgroepen Naast het algemene educatieve aanbod is in dit onderzoek gekeken naar aanbod voor speciale doelgroepen. De doelgroepen die bij dit onderzoek betrokken zijn, zijn dyslectici, anderstaligen, laaggeletterden en ouderen.

Voor ouderen heeft ongeveer 75% van de bibliotheken in alle of enkele vestigingen speciaal aanbod. 70% van de bibliotheken heeft dit ook voor dyslectici. Iets meer dan de helft van de bibliotheken heeft in alle of enkele vestigingen speciaal aanbod voor laaggeletterden en 40% voor anderstaligen.

Anderstaligen kunnen echter in een kwart van de bibliotheken in geen enkele vestiging terecht voor speciaal aanbod.

De beoordeling van het speciale aanbod ligt tussen 6,9 en 7,3, waarbij het aanbod voor anderstaligen het laagst scoort.

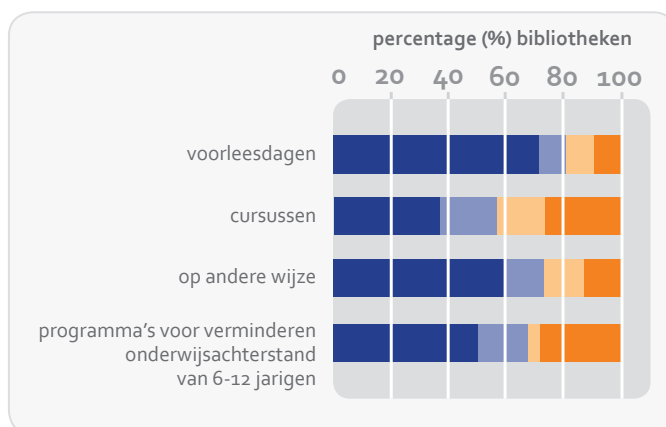
Waardering hulpmiddelen/ aanbod voor speciale doelgroepen

Figuur 4.6

gemiddelde rapportcijfers
0 10

4^c Leesbevordering

Bibliotheken zijn zeer actief op het gebied van leesbevordering. 70 tot 80% van de bibliotheken doet in enkele of alle vestigingen op de volgende wijze aan leesbevordering:

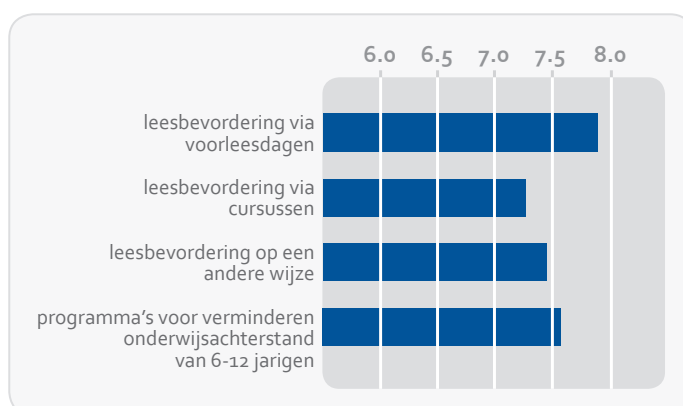

Leesbevordering door middel van

Figuur 4.7

alle vestigingen
enkele vestiging
een vestiging
geen

De verschillende vormen van leesbevordering worden ook behoorlijk hoog gewaardeerd.

Waardering leesbevordering

Figuur 4.8

gemiddelde rapportcijfers
0 10

Samenwerkingspartners op educatief gebied

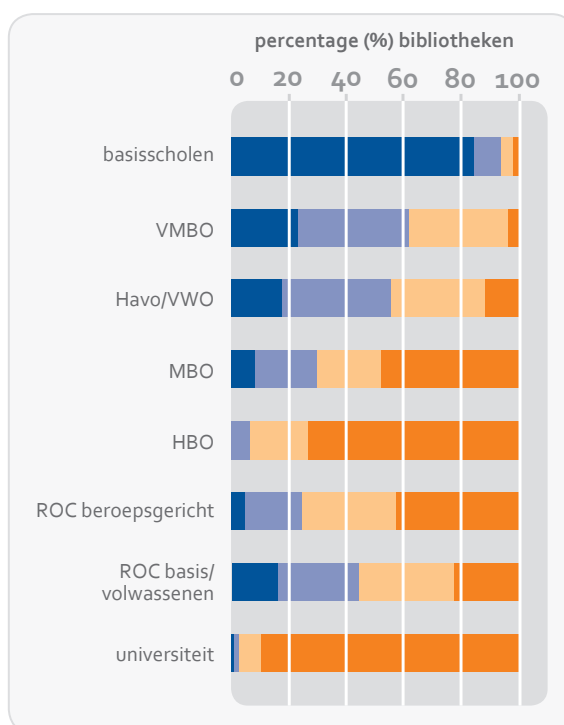

5

Aan de bibliotheken is gevraagd met welke partners zij samenwerken op educatief gebied en waaruit die samenwerking bestaat. Gekeken is naar samenwerking met onderwijs- en andere educatieve instellingen, zorg- en welzijnsorganisaties, culturele organisaties en een aantal overige organisaties.

5^a Onderwijs- en andere educatieve instellingen Meer dan 80% van de bibliotheken werkt in alle vestigingen samen met het basisonderwijs. Met het VMBO, Havo/VWO en het ROC basis/volwasseneneducatie wordt vaak wel in minimaal één vestiging samengewerkt.

Met MBO en ROC beroepsgerichte opleidingen wordt door de helft van de bibliotheken in geen enkele vestiging samengewerkt. 75% van de bibliotheken werkt in geen enkele vestiging samen met het HBO en 90% van de bibliotheken in geen enkele vestiging met een Universiteit.

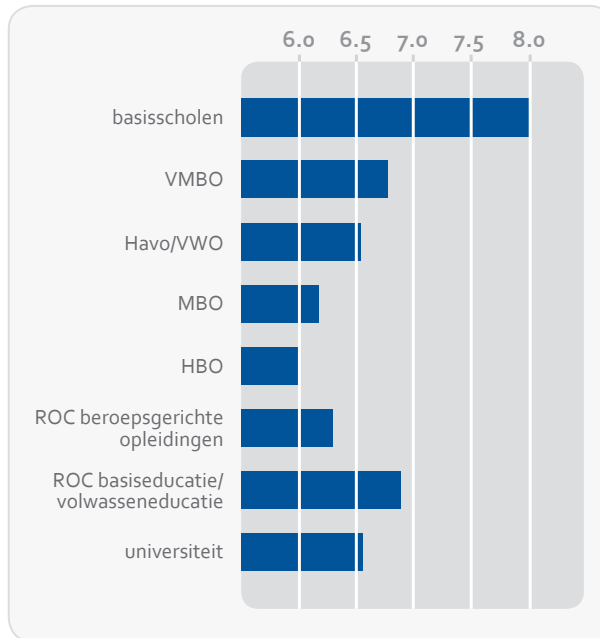

Samenwerking met onderwijsinstellingen

Figuur 5.1

De waardering voor de samenwerking schommelt tussen een 6 en een 8. De samenwerking met HBO, MBO en ROC beroepsgerichte opleidingen wordt het minst gewaardeerd en de samenwerking met het basisonderwijs verreweg het hoogst. In onderstaande grafiek is dit weergegeven.

Waardering samenwerking met onderwijsinstellingen

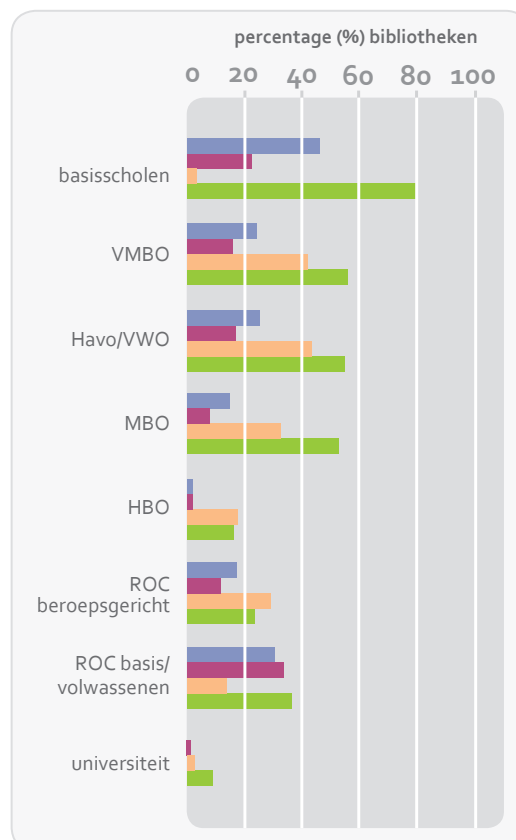

Figuur 5.2

Nagegaan is ook waaruit de samenwerking bestaat. In de eerste plaats betreft dit het aanbieden van cursussen of het ondersteunen daarbij. Dit gebeurt vooral in samenwerking met basisscholen, VMBO, Havo/VWO en ROC.

In de tweede plaats vindt samenwerking plaats rondom stages. Dit speelt vooral bij het VMBO, Havo/VWO, MBO, HBO en ROC beroepsgerichte opleidingen. In onderstaande grafiek is dit weergegeven.

Type samenwerking

Figuur 5.3

Daarnaast vindt met alle onderwijsinstellingen vooral ook andere samenwerking plaats. Deze is heel divers. Hieronder wordt getracht de vele vormen van andere samenwerking die door de bibliotheken genoemd zijn zo beknopt mogelijk samen te vatten.

Basisscholen:

- aanbod leesbevordering en mediawijsheid
- brede school
- doorgaande leeslijn
- groepsbezoeken
- activiteitenprogramma
- mediatheek
- projecten laaggeletterdheid
- erfgoed- en cultuurparticipatie

VMBO

- leesbevordering
- literatuureducatie
- cultuureducatie
- mediawijsheid
- mediatheek
- BAZAR-producten
- Biebsearch
- huiswerkklas
- groepsbezoeken
- ontmoetingen met schrijvers

JIP

- projectcollecties
- ondersteuning leerkrachten
- schoolpas ook als biebpas
- tentoonstelling examenwerken

Havo/VWO

- leesbevordering
- literatuureducatie
- mediawijsheid
- mediatheek
- bibliotheekinstructies
- Biebsearch
- Nederland leest
- groepsbezoeken
- ontmoetingen met schrijvers
- projectcollecties
- schoolpas ook als biebpas

MBO

- leesbevordering
- literatuureducatie
- mediawijsheid

- bibliotheekinstructies
- groepsbezoeken
- activiteiten ondersteunen met materiaal
- tentoonstellingen
- kunstcollectie tbv opleiding grafische vormgeving

HBO

- betrekken bij activiteiten
- buitenlandse studenten
- kennispartner
- Mediatheek
- onderzoek
- projecten, afstudeerscripties e.d.
- samenwerking met Pabo rond taal en leesbevordering

ROC beroepsgerichte opleidingen

- bibliotheekinstructies
- groepsontvangsten
- incidentele projecten
- leesbevordering
- mediatheek
- MKB-leerbaan in de bibliotheek
- toeleiden laaggeletterden
- vraaggericht

ROC basis/volwasseneneducatie

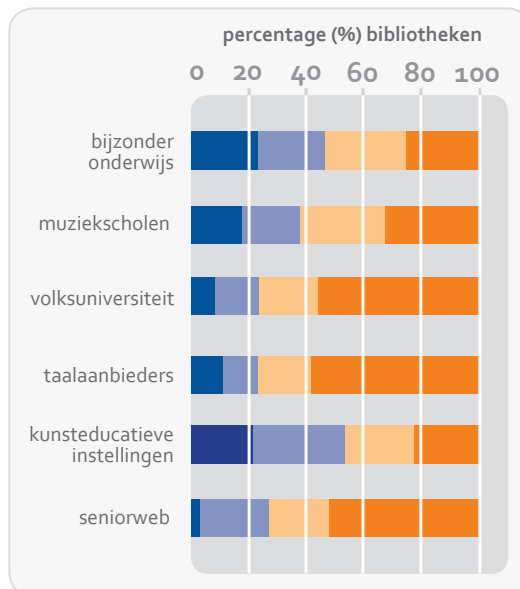
- bevordering streektaal en streekliteratuur
- alfabetisering
- bibliotheekinstructies
- collecties laaggeletterden
- leeskring laaggeletterden
- media-educatie
- gereduceerde of gratis abonnementen
- groepsbezoeken
- lees- en schrijfpunt
- samenwerking met taalaanbieders

Universiteit

- aanbieden van werkplekken
- afstudeerproject
- kennispartner
- Nationaal Documentatiecentrum Maarten 't Hart
- organiseren van debatten

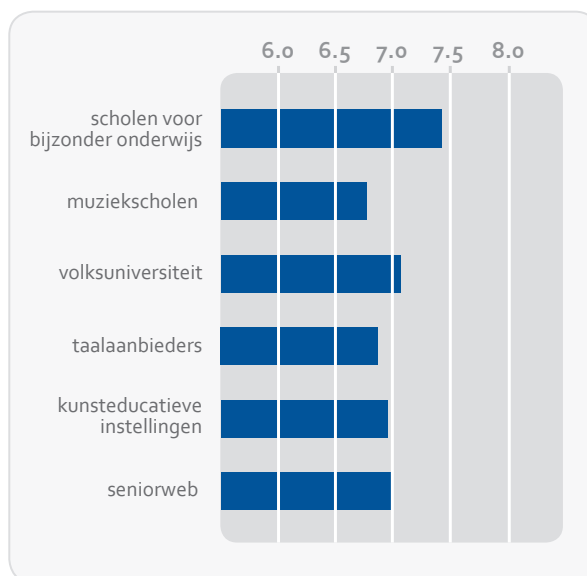
Verder is ook gekeken naar de samenwerking met andere educatieve instellingen. Van deze partners wordt het meest samengewerkt met kunsteducatieve instellingen en het bijzonder onderwijs. Het minst wordt samengewerkt met de Volksuniversiteit en taalaanbieders.

Samenwerking met overige educatieve instellingen

Figuur 5.4

De waardering voor de samenwerking is het hoogst ten aanzien van het bijzonder onderwijs en het laagst waar het gaat om muziekscholen en taalaanbieders.

Waardering samenwerking met overige educatieve instellingen

Figuur 5.5

Ook met deze educatieve partners is de samenwerking heel divers. De samenwerking bestaat vooral uit de volgende activiteiten:

Bijzonder onderwijs:

- dezelfde vormen van educatieve samenwerking als met het reguliere basisonderwijs

Muziekscholen:

- activiteiten ondersteunen met materialen
- collecties bladmuziek
- culturele evenementen
- cultuureducatie
- ondersteuning onderwijskrachten
- lokatie bieden voor optredens en Open Dag
- kunst op school

Volksuniversiteit:

- gezamenlijk lezingen organiseren
- VU is ook taalaanbieder. In dat kader samenwerking op basis van convenant
- cursusaanbod; cursusmarkt

Taalaanbieders:

- inburgeringsloket
- specifieke diensten bijv. afdeling 'lees en schrijf'
- groepsbezoeken
- gratis abonnementen
- convenant: alle cursisten van taalaanbieders volgen aansluitend programma in bibliotheek en krijgen gratis pas gedurende traject

Kunsteducatieve instellingen:

- cultuureducatie
- bieden van expositiemogelijkheden
- samenwerking infomarkten
- gezamenlijke projecten rond leesbevordering en mediawijsheid
- samenwerking binnen erfgoedprojecten
- kunst op school
- ontvangsten in de bibliotheek
- samenwerking tbv voorstellingen en schijversbezoeken
- workshops
- samenwerking op onderdelen van het jaarprogramma

Seniorweb:

- bieden van computers en ruimte
- internetcafé
- internetcursussen
- ondersteuning media-educatie trajecten

^{5b} Zorg-en welzijns-organisaties Vervolgens is de samenwerking met zorg- en welzijnsorganisaties in kaart gebracht. Opvallend is dat met deze organisaties veel vaker wordt samengewerkt door bibliotheken dan met onderwijs-instellingen.

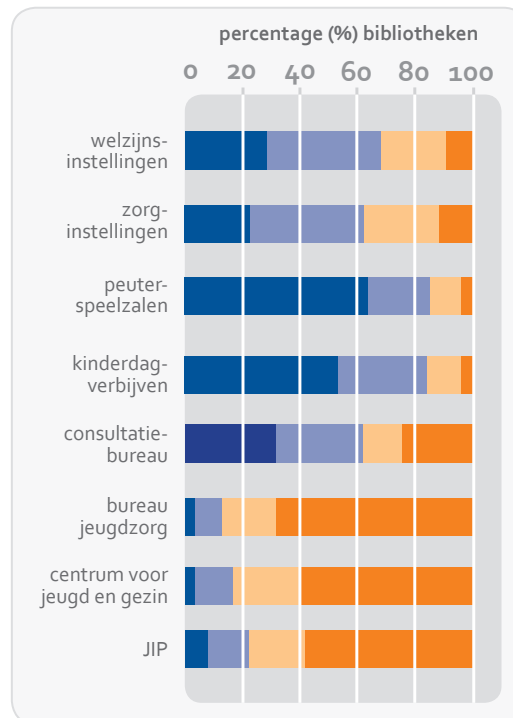
Vooraf met peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en

consultatiebureaus wordt door de meeste bibliotheken in enkele of vaak ook in alle vestigingen samengewerkt. Beduidend minder is dit het geval bij bureau jeugdzorg, centra voor jeugd en gezin en JIP-en.

Samenwerking met zorg & welzijn

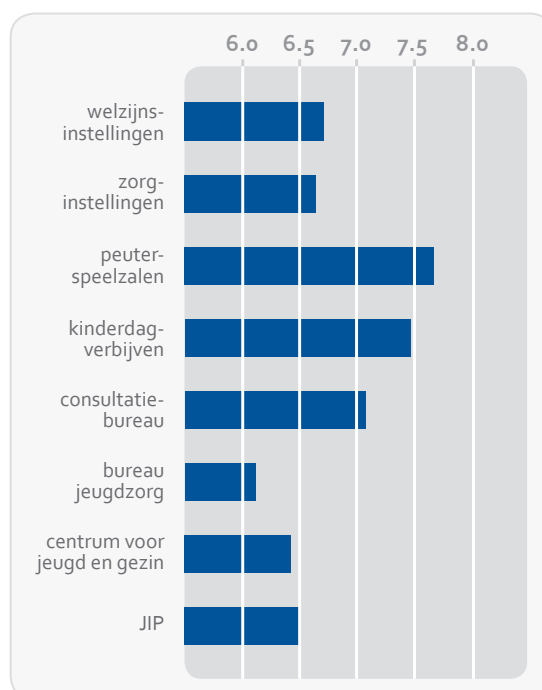
Figuur 5.6

De samenwerking met peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en consultatiebureaus wordt ook het hoogst gewaardeerd. De samenwerking met bureau jeugdzorg scoort maar net iets boven de 6.

Waardering samenwerking met zorg & welzijn

Figuur 5.7

Samenwerking met peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en consultatiebureaus betreft vooral voor- en vroegschoolse educatie en de samenwerking met zorg- en welzijnsinstellingen richt zich juist vaak op mensen die niet meer zelfstandig kunnen (komen) lezen. De vele voorbeelden die door bibliotheken genoemd zijn hebben we hieronder weer samengevat.

Welzijnsinstellingen

- aanbod leesbevordering en literatuureducatie
- inpassen aanbod bibliotheek in aanbod van welzijnsinstelling
- samen actief naar mogelijkheden voor samenwerking zoeken
- voor Boekendienst aan huis levert de welzijnsinstelling de vrijwilligers
- brede schoolactiviteiten en wijkaanpak
- game/events
- vrijwilligerspunt in de bieb
- huiskamerprojecten
- projecten voor allochtonen en in het kader van taalachterstanden
- WMO loketten
- maatschappelijke stages
- workshops
- spreekuur
- voorlichting

Zorginstellingen:

- aanbieden collectie
- aanbieden themakoffers
- speciale abonnementen
- anderslezen
- boek aan huis en luisteren in je leunstoel
- voorleesteam
- spreekuren
- inloopmiddagen
- thema expo's
- infoavonden
- projecten
- ideeën mee genereren voor creatieve therapeuten
- Vertel tafels

Peuterspeelzalen:

- 50+ leest voor
- aanbieden van collectie m.b.t. leesbevordering
- Boekenpret en andere leesbevorderingsprojecten
- brede school verband
- groepsontvangsten
- ouderavonden
- Peuterbus
- voorleesuurttjes
- voorlichtingsbijeenkomsten

- wisselcollecties
- voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

Kinderdagverblijven:

- dezelfde samenwerking als met peuterspeelzalen

Consultatiebureau

- aanbieden van collectie m.b.t. leesbevordering
- Boekenpret
- Boekstart
- WaWa Waaier
- Kleintje koffie, gericht op het bezoeken van de bibliotheek door jonge moeders
- collecties in de wacht- en spreekkamer
- babybiebbon,
- bijscholing artsen en verpleegkundigen op het gebied van leesbevordering
- voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

Bureau Jeugdzorg

- netwerkpartner VOPO
- aanbod in jeugdbibliotheek
- digitale sociale kaart
- Stuurgroep Jeugd en Onderwijs
- JIP
- projecten
- samenwerkingspartner binnen digitaal centrum jeugd&gezin
- spreekuren binnen de bibliotheek
- taakstraffen uitvoeren in bibliotheek
- werkplek voor HALT-kinderen
- voorlichting

Centrum voor jeugd en gezin

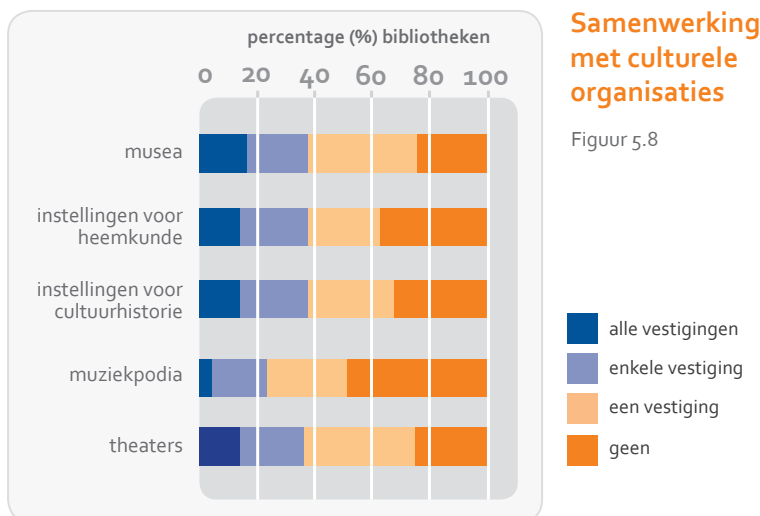
- aanbod in jeugdbibliotheek
- brede schoolverband
- Gids digitale en fysieke loketten.
- gezamenlijke informatie verspreiden
- gezamenlijke projecten
- digitale dienstverlening mee helpen inhoud geven

JIP

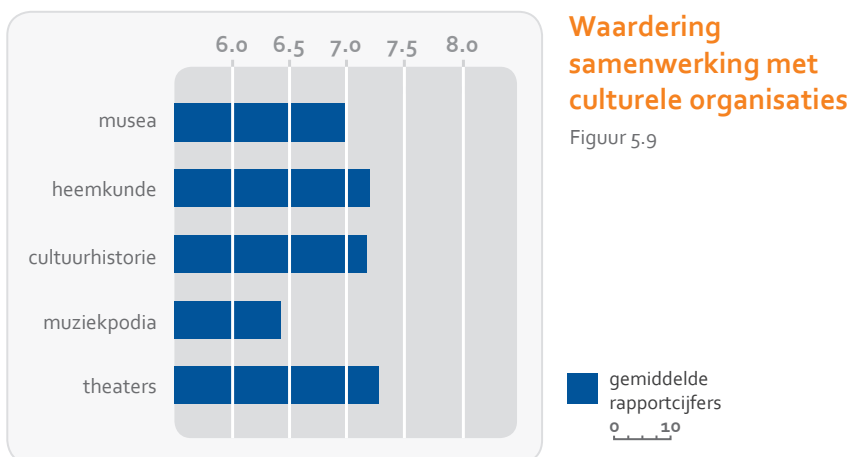
- aanbieden documentatie, folders
- doorverwijzen
- brede schoolverband
- informatieverstrekking

5^c Culturele organisaties Met de meeste culturele organisaties werkt 40% van de bibliotheken in enkele of alle vestigingen samen en nog eens 30% in één vestiging. Voor ieder van de hieronder genoemde culturele organisaties geldt dat ongeveer 30% van de bibliotheken in geen enkele vestiging met hen samenwerkt. Voor muziekpodia is dit zelfs 50% van de bibliotheken.

De waardering van de samenwerking met culturele organisaties ligt gemiddeld tussen de 7 en 7,2. Alleen muziekpodia scoren met een 6,4 een stuk lager.

De samenwerking met culturele organisaties bestaat voornamelijk uit de volgende activiteiten:

Musea:

- bibliotheek biedt expositieruimte
- cultuur - en erfgoededucatie
- aanbieden van materialen en/of tentoonstellingen
- gezamenlijke activiteiten bij monumentendag
- gezamenlijk thema-avonden organiseren

- gezamenlijke ontsluiting van informatie
- gezamenlijke projecten
- Historisch InformatiePunt
- culturele evenementen
- Kunst op school
- opzetten van een historisch bezoekerscentrum
- pr ondersteuning, ophangen posters en maken titellijsten

Instellingen voor heemkunde:

- aanbieden van materialen
- brede school verband
- cultuurhistorische projecten
- digitale ontsluiting erfgoed
- documentatiecentra
- erfgoededucatie
- gezamenlijk thema-avonden organiseren
- gezamenlijke projecten inkader van thema's bv Monumentendag, Week van de geschiedenis
- heemkundekring in de bibliotheek
- ondersteuning met projectcollecties
- ruimte voor bijeenkomsten
- ruimte voor tentoonstellingen
- lezingen

Instellingen voor cultuurhistorie:

- aanbieden van materialen
- activiteiten
- tentoonstellingen
- beschikbaar stellen van archief
- cultuurhistorische projecten/lezingen
- digitale beelddienstverlening
- HIP
- digitale en educatieve projecten
- gezamenlijk beheer van een Historisch OntmoetingsPunt
- Genealogisch Informatiepunt
- samen lezingen organiseren
- samenwerking binnen netwerkprojecten

Muziekpodia:

- activiteitenprogramma
- brede school verband
- displays nav activiteiten van het muziekpodium
- diverse optredens
- leden- / klantenwerving over en weer
- lunchconcerten in bibliotheek
- samen lezingen organiseren
- projecten cultuureducatie
- lokaal cultureel netwerk
- promotie dmv ophangen posters en dergelijke

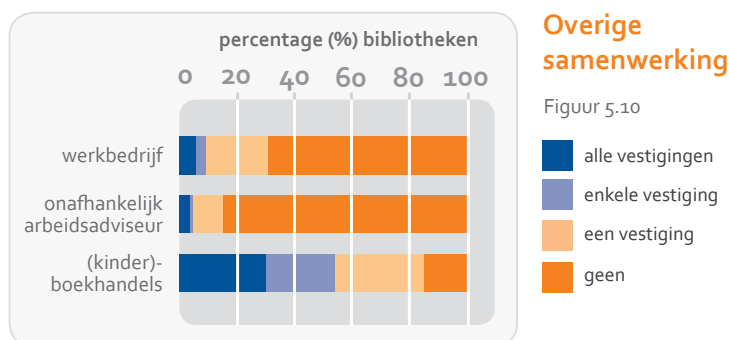

Theaters:

- aanbieden van materialen ter ondersteuning van uitvoeringen / film
- activiteitenondersteuning
- afstemming programmering
- Bazar en leesbevorderingsactiviteiten
- bij gelegenheid aansluiten met expo in de bibliotheek
- Culturele evenementen
- Kinderboekenfeest
- gezamenlijk aanbieden van cultureel programma voor jongeren
- gezamenlijke activiteiten rond leesbevordering
- met bibliotheekpas met korting naar 8 voorstellingen
- achtergrond info over voorstelling op de wiki van de bibliotheek
- literaire voorstellingen
- poëzie week
- samenwerking bij grote activiteiten als Boek en Bal en Kinder Boek en Bal

5^d Overige organisaties Tot slot is gekeken naar de samenwerking met een drietal organisaties van een ander type: het UWV Werkbedrijf, de onafhankelijke arbeidsadviseur en (kinder)boekhandels.

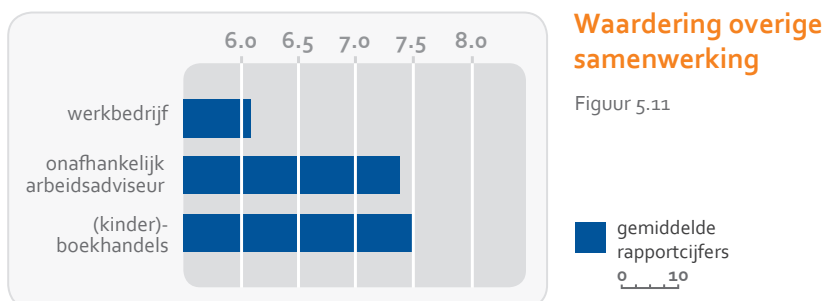
Met boekhandels wordt op grote schaal samengewerkt, met het werkbedrijf en de onafhankelijke arbeidsadviseur beduidend minder.

Overige samenwerking

Figuur 5.10

De waardering voor samenwerking met het UWV Werkbedrijf is met een 6 behoorlijk laag, maar de onafhankelijke arbeidsadviseur en de (kinder)boekhandels worden als samenwerkingspartners goed gewaardeerd.

Figuur 5.11

Samenwerking met deze organisaties krijgt op de volgende wijze vorm:

UWV Werkbedrijf:

- bieden van faciliteiten
- in dienst gedetacheerden
- re-integratie
- samenwerking binnen digitaal samenwerkingsproject
- spreekuren op locatie
- verstrekken van informatie en advies/ doorkoppelen naar 'werk en inkomen'
- voorlichting organiseren
- WerkZat

Onafhankelijke arbeidsadviseur:

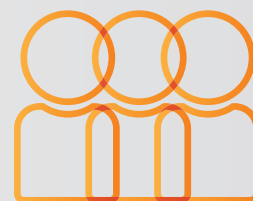
- bieden van faciliteiten
- lokatie spreekuur loopbaancoach
- re-integratie
- Werkzat

(kinder)boekhandels:

- (Kinder)boekenfeesten
- schrijversavonden
- informatieve lezingen
- aankoop
- gezamenlijk organiseren van activiteiten
- betrekken bij collectievorming
- leesbevorderingsactiviteiten
- Boekenweek, Kinderboekenweek
- boekpromotie
- leesbevordering
- literaire lezingen
- cultureel programma
- in samenwerking organiseren van literaire bijeenkomsten
- grote activiteiten als Boek en Bal (Boekenweek) en Kinder Boek en Bal (Kinderboekenweek)
- snelle levering boeken (sprinters)
- stadsdichter
- sponsoring
- gezamenlijke activiteiten
- bijdrage in jeugdactiviteiten

Verschillen tussen provincies

6

Bij diverse uitkomsten uit dit onderzoek valt op dat er verschillen zijn tussen de twaalf provincies. Bij een vergelijking tussen provincies moet allereerst een aantal kanttekeningen gemaakt worden.

Uit Utrecht en Noord-Holland was de respons verhoudingsgewijs laag (36 en 38%), waardoor de uitkomsten mogelijk de situatie van de gehele provincie maar ten dele weergeven.

In Groningen was de vragenlijst naar Biblionet Groningen als geheel gestuurd. Uit de ingevulde antwoorden blijkt echter dat de gegevens die wij ontvangen hebben slechts betrekking hebben op een deel van de provincie. Dit deel omvat zowel qua aantal inwoners als qua aantal vestigingen ongeveer 35% van het verzorgingsgebied van Biblionet Groningen. Hier geldt dus hetzelfde als voor Utrecht en Noord-Holland.

In Drenthe heeft de gehele provincie meegedaan aan het onderzoek. Echter, dit zijn twee zelfstandige bibliotheken en een netwerk van 9 aangesloten bibliotheken. Als in de uitkomsten 33% staat kan dit dus 1 zelfstandige bibliotheek betreffen, maar ook het netwerk van 9.

In Flevoland en Zeeland gaat het om kleine aantallen bibliotheken. In Flevoland heeft 1 van de 2 en in Zeeland 3 van de 4 basisbibliotheken meegedaan aan het onderzoek. Hoge percentages in de resultaten van het onderzoek moeten met een korrel zout genomen worden, in Flevoland betekent 100% 1 basisbibliotheek en in Zeeland komt 33% overeen met 1 basisbibliotheek.

De onderstaande vergelijkingen moeten dan ook meer als indicatie gezien worden van verschillen tussen provincies dan als een exacte kwantitatieve weergave.

Hieronder bekijken we voor een aantal opvallende resultaten in hoeverre deze verschillen per provincie. In Bijlage 2 zijn voor een aantal onderwerpen de resultaten per provincie uitgesplitst en gerelateerd aan het landelijk gemiddelde.

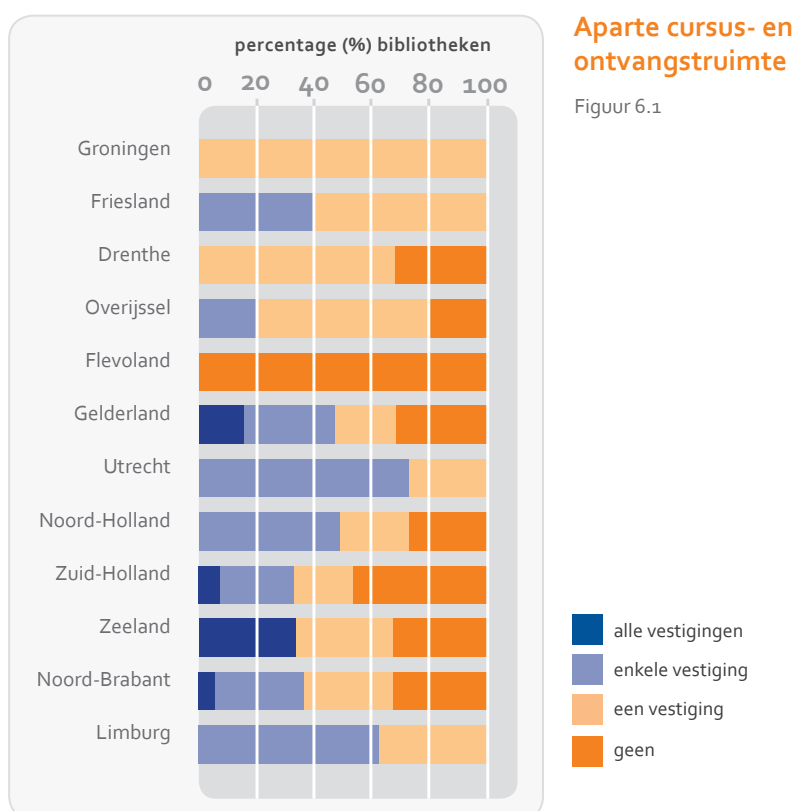
6a Faciliteiten

Cursus- en ontvangstruimte

Bij de faciliteiten viel op dat gemiddeld 25% van alle bibliotheken in geen enkele vestiging een aparte cursus- en ontvangstruimte heeft en dat ongeveer 5% dat in alle vestigingen heeft.

Dit blijkt nogal te verschillen per provincie. Een aparte cursus- en ontvangstruimte zien we :

- Vaker in alle vestigingen in Zeeland en Gelderland
- Vaker in geen enkele vestiging in Flevoland en Zuid-Holland

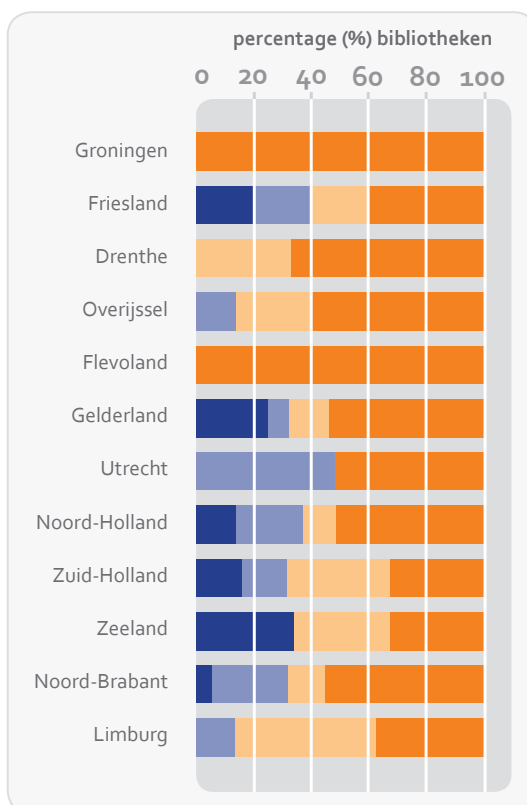

Speciale studie- en leerplekken

Landelijk gezien heeft 50% van de bibliotheken in geen enkele vestiging speciale studie- en leerplekken en 10% heeft dit in alle vestigingen. Ook dit verschilt weer per provincie.

Speciale studie- en leerplekken voor individuen zijn er:

- Vaker in alle vestigingen in Zeeland, Gelderland, Friesland
- Vaker in geen enkele vestiging in: Groningen, Flevoland, Drenthe, Overijssel

Rustige studie- en leerplekken voor individuen

Figuur 6.2

- alle vestigingen
- enkele vestiging
- een vestiging
- geen

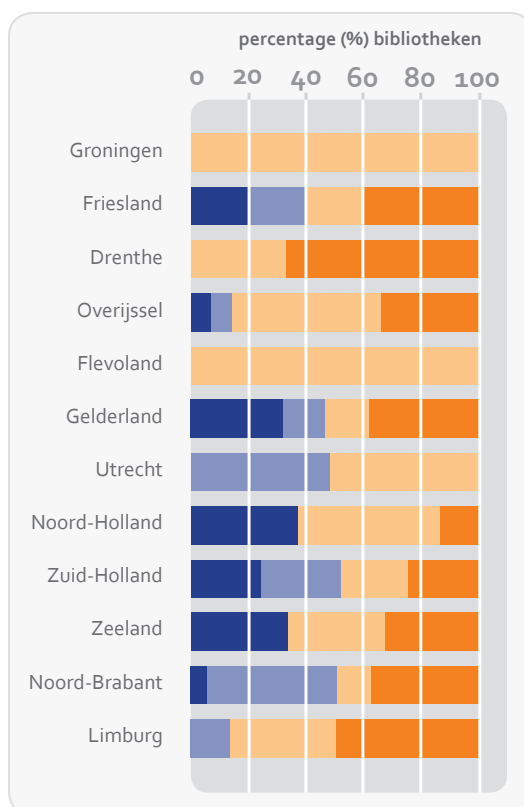

Faciliteiten die het aantrekkelijk maken voor volwassen om zich verder bij te scholen/ontwikkelen

Gemiddeld gaf 35% van de bibliotheken aan in geen enkele vestiging faciliteiten te hebben die het aantrekkelijk maken voor volwassen om zich verder bij te scholen/ontwikkelen en 15% biedt dit in alle vestigingen aan.

Dergelijke faciliteiten zijn er:

- Vaker in alle vestigingen in: Gelderland, Noord-Holland, Zeeland
- Vaker in geen enkele vestiging in: Drenthe, Utrecht, Limburg

Faciliteiten om het aantrekkelijk te maken voor volwassenen om zich verder bij te scholen/ontwikkelen

Figuur 6.3

- alle vestigingen
- enkele vestiging
- een vestiging
- geen

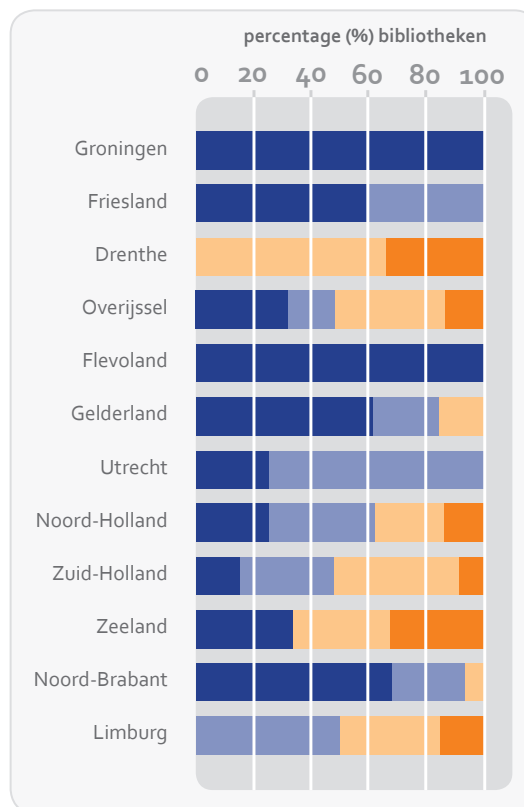

6^b Aanbod voor speciale doelgroepen Dyslectici

Landelijk gezien heeft 40% van de bibliotheken in alle vestigingen speciaal aanbod voor dyslectici en ongeveer 10% in geen enkele. Ook hier zijn de verschillen tussen provincies weer groot.

Speciaal aanbod voor dyslectici is er:

- Vaker in alle vestigingen in Groningen, Flevoland, Noord-Brabant, Friesland, Gelderland
- Vaker in geen enkele vestiging in Drenthe, Overijssel, Noord-Holland

Aanbod/hulpmiddelen voor dyslectici

Figuur 6.4

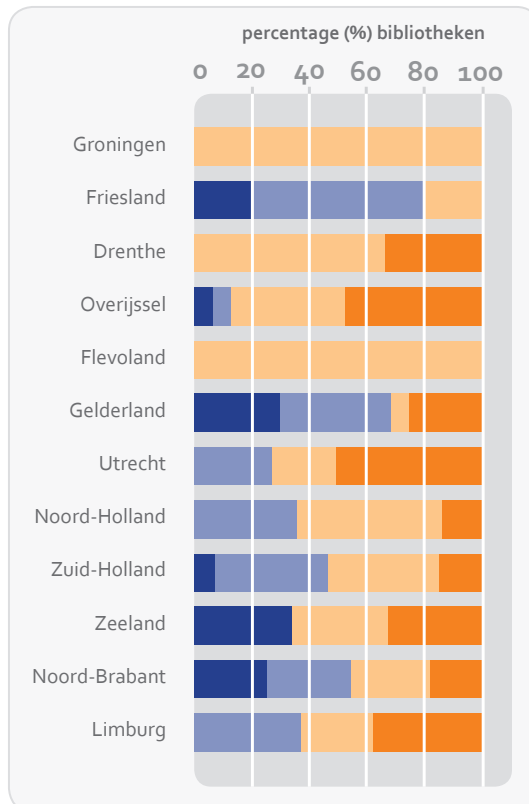

Anderstaligen

Het aanbod voor anderstaligen is nog beperkt, landelijk gezien kunnen zij slechts in ongeveer 10% van de bibliotheken in alle vestigingen terecht en 25% van de bibliotheken heeft in geen enkele vestiging speciaal aanbod voor hen.

Aanbod voor anderstaligen zien we:

- Vaker in alle vestigingen in Gelderland, Zeeland
- Vaker in geen enkele vestiging in Utrecht, Overijssel

Aanbod/hulpmiddelen voor anderstaligen

Figuur 6.5

- alle vestigingen
- enkele vestiging
- een vestiging
- geen

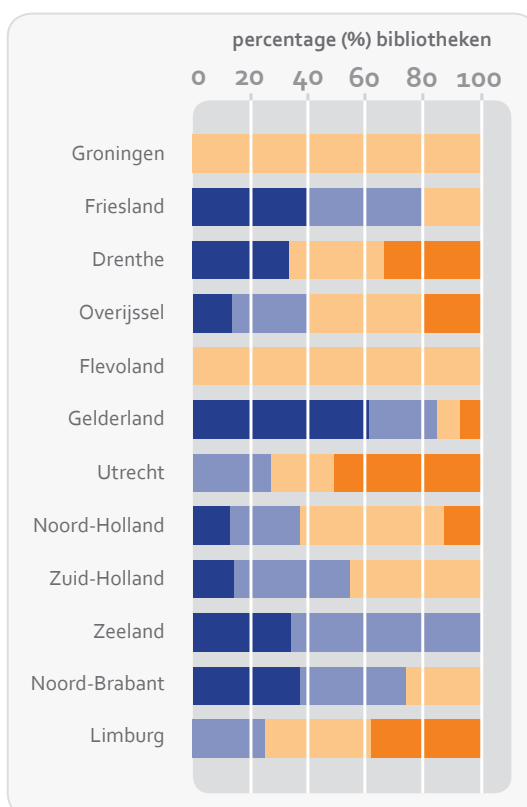

Laaggeletterden

Gemiddeld heeft 25% van de bibliotheken in alle vestigingen speciaal aanbod voor laaggeletterden en 15% van de bibliotheken in geen enkele vestiging.

Speciaal aanbod voor laaggeletterden is er:

- Vaker in alle vestigingen in Gelderland (60%), Friesland, Noord-Brabant, Zeeland
- Vaker in geen enkele vestiging in Utrecht, Limburg

Aanbod/ hulpmiddelen voor laaggeletterden

Figuur 6.6

- alle vestigingen
- enkele vestiging
- een vestiging
- geen

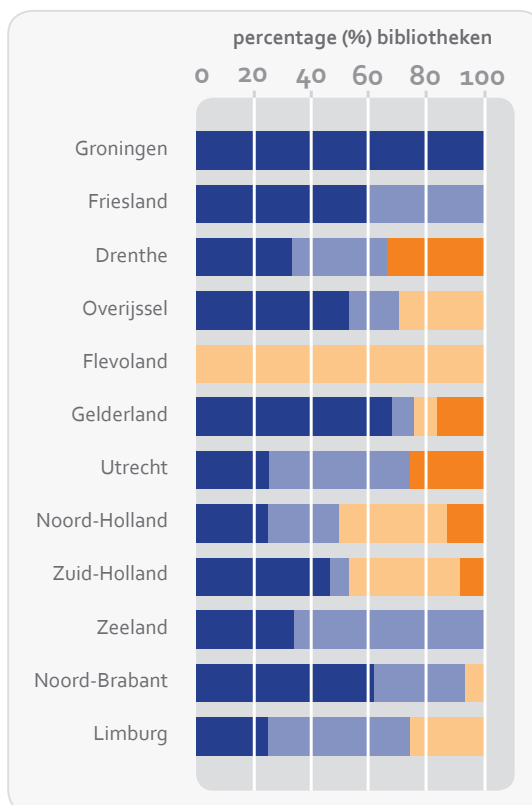

Ouderen

Landelijk gezien kunnen ouderen in de helft van de bibliotheken in alle vestigingen terecht voor speciaal aanbod. 5% van de bibliotheken hebben in geen enkele vestiging dergelijk aanbod.

Aanbod voor ouderen ziet men

- Vaker in alle vestigingen in Groningen, Gelderland, Noord-Brabant, Overijssel
- Vaker in geen enkele vestiging in Drenthe, Utrecht

Aanbod/hulpmiddelen voor ouderen

Figuur 6.7

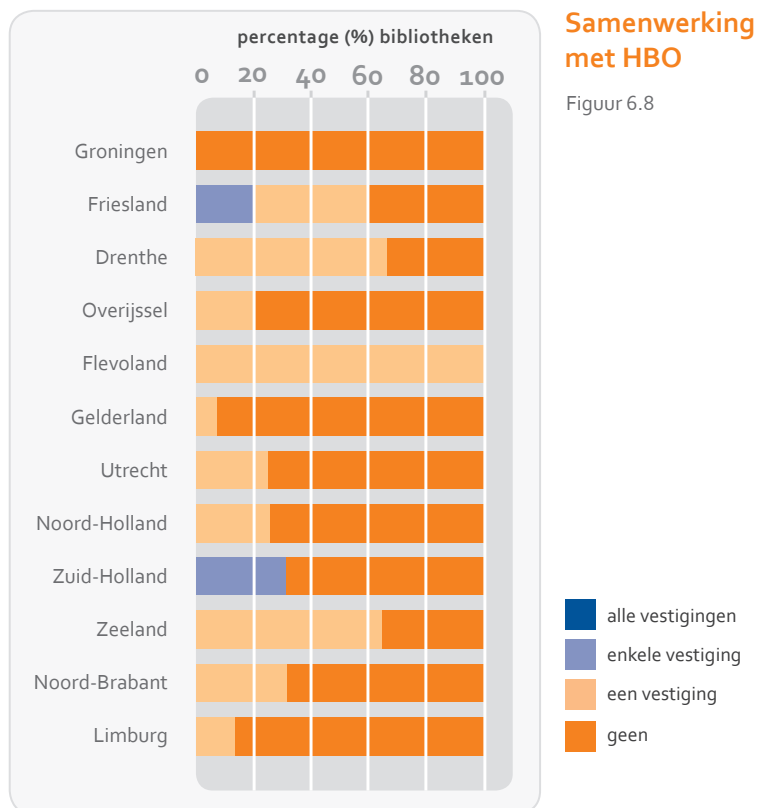
- alle vestigingen
- enkele vestiging
- een vestiging
- geen

6c Samenwerkingspartners In het hele land zijn goede voorbeelden van educatieve samenwerking met een groot aantal organisaties. Met enkele organisaties wordt echter nog weinig samengewerkt op educatief gebied. Om te kijken of er bepaalde provincies zijn die juist aandacht aan dergelijke samenwerking besteden hebben we de gegevens voor een aantal organisaties per provincie uitgesplitst.

HBO

Landelijk gezien werkt 75% van de bibliotheken in geen enkele vestiging samen met het HBO. Er is echter een aantal provincies waar bibliotheken in één vestiging samenwerken met het HBO en in Friesland en Zuid-Holland doet een aantal bibliotheken dit zelfs in meerdere vestigingen

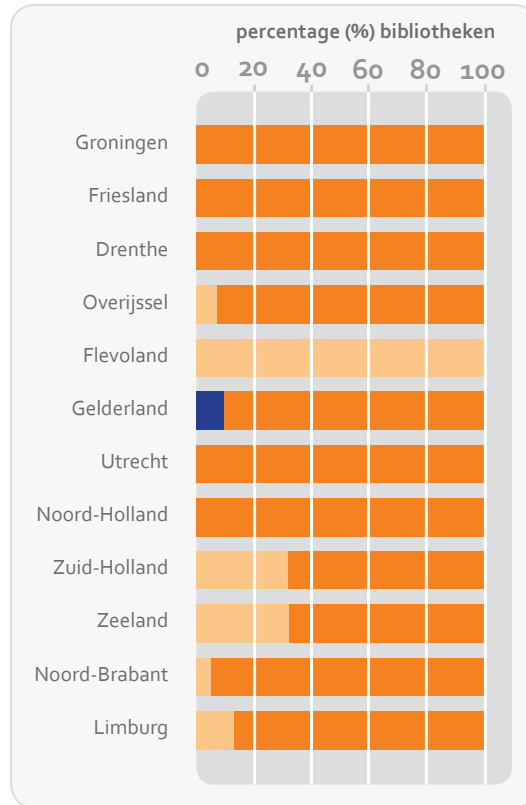
Universiteit

90% van alle bibliotheken werkt nog in geen enkele vestiging samen met een universiteit. In Groningen, Friesland, Drenthe, Utrecht en Noord-Holland werkt geen enkele van de bibliotheken die aan het onderzoek hebben deelgenomen samen met een universiteit. In Overijssel, Zuid-Holland, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg werkt een aantal bibliotheken in 1 vestiging samen met een universiteit. In Flevoland werken alle bibliotheken in 1 vestiging samen met een universiteit en in Gelderland doet 1 bibliotheek dat zelfs in alle vestigingen.

Samenwerking met universiteit

Figuur 6.9

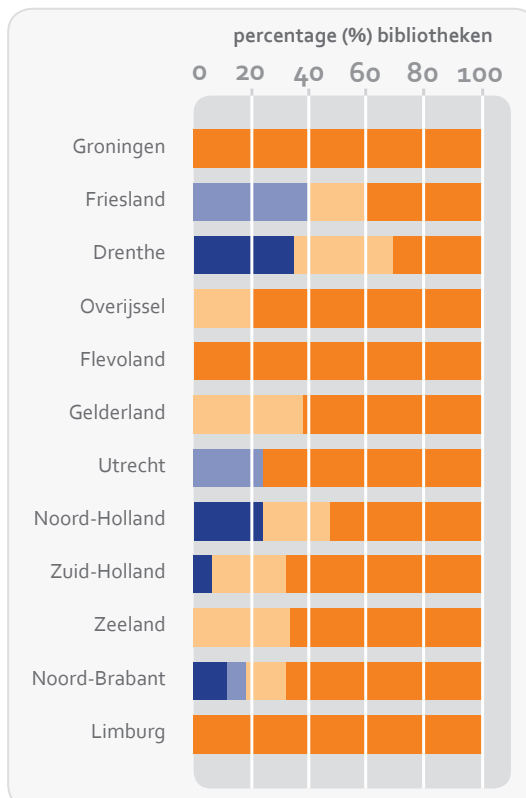

UWV Werkbedrijf

Gemiddeld werkt 5% van de bibliotheken in alle vestigingen samen met het UWV werkbedrijf en 70% in geen enkele. In Drenthe, Noord-Holland, Zuid-Holland en Noord-Brabant wordt vaker in alle vestigingen samengewerkt met het werkbedrijf. In Groningen, Flevoland en Limburg werkt geen van de ondervraagde bibliotheken samen met het werkbedrijf.

Samenwerking met werkbedrijf

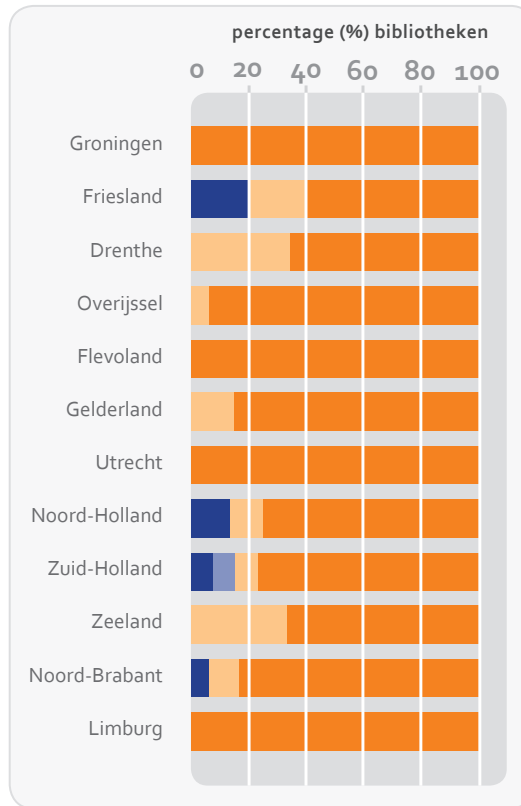
Figuur 6.10

Onafhankelijke arbeidsadviseur

Landelijk gezien werkt minder dan 10% van de bibliotheken in één of meer vestigingen samen met de onafhankelijke arbeidsadviseur.

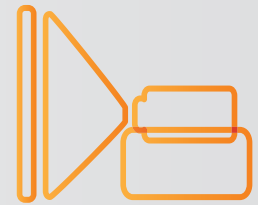
In Friesland, Noord-Holland, Zuid-Holland en Noord-Brabant is een aantal bibliotheken die dit in alle vestigingen doen.

Samenwerking met de onafhankelijke arbeidsadviseur

Figuur 6.11

Naast het hiervoor beschreven kwantitatieve deel op basis van een digitale enquête omvatte dit onderzoek ook een kwalitatief gedeelte. Hiervoor zijn negen gesprekken met vertegenwoordigers van verschillende bibliotheken gevoerd. Deze bibliotheken zijn op voordracht van de VOB uitgenodigd voor een gesprek omdat zij op het gebied van de leerfunctie een bijzondere aanpak of project hebben ontwikkeld. Uit deze gesprekken is een aantal goede voorbeelden van educatieve samenwerking naar voren gekomen. Daarbij is ook gekeken naar de factoren die dergelijke projecten tot een succes maken en naar de benodigdheden om dergelijke projecten landelijk verder te kunnen uitrollen.

Hieronder worden deze voorbeelden kort beschreven. In de bijlage bij dit onderzoek zijn alle interviewverslagen opgenomen. Daar is ook te zien om welke bibliotheken het gaat. In deze hoofdrapportage zijn de voorbeelden kort samengevat en geanonimiseerd.

Laaggeletterdheid

Voorbeeld 1

Aanpak van laaggeletterdheid in samenwerking met ROC, Volksuniversiteit, Vluchtelingenwerk, diverse vrijwilligersorganisaties en de gemeente.

Het doel van de aanpak is om mensen die (nog) moeite hebben met de Nederlandse taal welkom te heten in de lokale samenleving en hen mogelijkheden te bieden om de taal en de samenleving te leren kennen. Dit geldt zowel voor allochtonen als voor autochtonen die moeite met taal hebben.

Om dit vorm te geven is met verschillende onderwijsinstellingen een samenwerkingsconvenant afgesloten. De onderwijsinstellingen 'leveren' cursisten, de bibliotheek zorgt voor bibliotheekintroducties, een geschikte collectie en presentatie daarvan en voor gratis bibliotheekpassen voor deze doelgroep. Hiervoor zijn in 3 vestigingen NL-pleinen ingericht met een duidelijk herkenbaar logo.

Voorbeeld 2

Aanpak laaggeletterdheid in samenwerking met Rotaryclub, ROC en de gemeente.

Om laaggeletterdheid aan te pakken wordt op drie gebieden gefocused:

1. preventie

2. werven van cursisten en lesgeven
3. taboedoorbreking

Het eerste punt, de preventie komt onder andere tot uiting in leesbevorderingsprogramma's van de bibliotheek, bibliotheekintroducties en het beschikbaar stellen van een MLP (makkelijk lezenplein)

Het geven van cursussen wordt met name door het ROC ingevuld.

Aan de taboedoorbreking en het werven van cursisten werken alle partijen gezamenlijk. Hierbij gaat het ook om het besef van de problematiek door bedrijven en het leren herkennen van mensen met laaggeletterdheid. Ook worden door het ROC ambassadeurs (die laaggeletterdheid uit eigen ervaring kennen) opgeleid om de aandacht te vestigen op de problematiek en om de drempel om hiervoor uit te komen te verlagen.

Primair en voortgezet onderwijs

Voorbeeld 3

Mediatheek in basisscholen:

- Inrichten van mediatheken op basisscholen als geïntegreerd onderdeel van de school.
- Er vinden structurele leesbevorderingsactiviteiten plaats voor groep 1 t/m 8, die worden verzorgd op de school door de mediathecaris.
- De mediathecaris biedt onderwijsondersteuning binnen de werkwijze zelfstandig onderzoekswerk voor groep 5 t/m 8.
- Binnen de brede school worden leerlingen met taalachterstand in de leeftijd vanaf twee jaar en hun ouders begeleid door de mediathecaris, bijvoorbeeld door interactief voor te lezen.

De belangrijkste opbrengsten zijn naast lol krijgen in het lezen, het wegwerken van taalachterstand en vooral het structureel ontwikkelen van informatievaardigheden, bronnen zoeken en kunnen onderscheiden. Op sommige scholen worden scripties alleen nog in de mediatheek (en niet meer thuis) gemaakt, waarbij naast de leerlingen ook de docenten door de mediathecaris worden geadviseerd. De eerste resultaten na anderhalf jaar mediatheekwerk in het basisonderwijs:

- Het boekgebruik is in totaal vervijfvoudigd onder jongeren.
- Van de jongeren maakt 99 procent daadwerkelijk gebruik van de bibliotheek.
- Het aantal kinderen dat plezier heeft in lezen is toegenomen van 38 procent (nulmeting 1,5 jaar geleden) naar 71 procent (meting 0,5 jaar geleden).
- Ook docenten en ouders zijn erg enthousiast over de effecten van de bibliotheekinzet.

Voorbeeld 4

Multimedia-toepassingen in het primair en voortgezet onderwijs, bijvoorbeeld

- Boek in beeld tijdens het zomerfestival
- Coriovallum Complot, interactief internet spel voor bovenbouwleerlingen van het voortgezet onderwijs
- Project rondom Harrie Geelen als onderdeel van het project Beelden voor de Toekomst
- Boek 1 boek, boeken bestellen vanuit de klas via een speciale portal en kindvriendelijke catalogus

ROC

Voorbeeld 5

Samenwerking met een ROC en een Centrum voor dagbesteding voor mensen met een verstandelijke beperking: gezamenlijk producten en diensten ontwikkelen die op innovatieve wijze bezoekers van de drie organisaties verbindt.

Bijvoorbeeld:

- Leescafé, bemenst door mensen met een lichte verstandelijke beperking.
- Een open leercentrum
- Wederzijds gebruik van producten en diensten
- Lees- en schrijfplein
- Project Spraakmakend: ouderbijeenkomsten laaggeletterdheid

Voorbeeld 6

Samenwerking rondom de doelgroep vrouwen die zich verder willen ontwikkelen, maar nog niet precies weten op welk terrein. Het doel van de samenwerking is:

- Meervoudige klantenbinding voor de bibliotheken van de bestaande vrouwelijke leden.
- Gerichter aan vrouwelijke burgers een passend training- en scholingsaanbod te kunnen doen vanuit het ROC, ter verhoging van sociale, educatieve en/of professionele redzaamheid en maatschappelijke participatie.
- Werven en toeleiden van minimaal 150 vrouwelijke bibliotheekleden naar trainingen en opleidingen van ROC.

De meeste cursisten kiezen voor Digitale vaardigheden en Engels. De daadwerkelijke toeleiding van kandidaten blijkt zeer hoog, 517 vrouwen.

Universiteit

Voorbeeld 7

Samenwerking met een Universiteit:

Gezamenlijk producten en diensten ontwikkelen die op relevante innovatieve wijze data met bezoekers verbindt, bijvoorbeeld via verhalen, foto's, games en films.

- Stageplaatsen voor met name studenten Industrieel Ontwerp, gericht op productontwikkeling. Bij voorbeeld Innovatieve beeldarchivering.
- Jaarlijkse gezamenlijke conferentie die afwisselend plaatsvindt bij een van de twee organisaties en die telkens opgezet wordt

met een ander thema en voor een andere doelgroep.

- Samenwerking met Studium Generale: de bibliotheek wil graag hét podium voor de universiteit zijn om zich te presenteren aan de bevolking. Met enige regelmaat worden lezingen georganiseerd die een dag later al on-line te zien en te beluisteren zijn op de site van de bibliotheek en de universiteit. De twee organisaties zoeken constant naar verbindingen met elkaar, ook om elkaars producten te tonen.

Werk

Voorbeeld 8

Programma voor het informeren en activeren van jongeren rondom het thema werk en ontwikkeling.

Voor dit programma heeft de bibliotheek samenwerking gezocht met twee scholen uit het voortgezet onderwijs, het Centrum voor Werk en Inkomen (thans UWV Werkbedrijf) en het Regionaal Meldings Centrum (RMC). Het plaatselijke huiswerkinstituut heeft aansluiting gezocht bij de bibliotheek.

Dit programma richt zich met name op (werkloze) jongeren, potentieel vroegtijdige schoolverlaters en jongeren die wat anders willen. Het doel is om deze groep op een alternatieve en laagdrempelige manier een kans te bieden op een stage, baan of vrijwilligerswerk. De bibliotheek heeft een samenhangend aanbod op het gebied van werk en ontwikkeling, dat uit de volgende elementen bestaat:

- Groepsbezoeken van scholieren met een speciaal programma voor VMBO-leerlingen
- een speciale WerkPlek waar allerlei informatie te vinden is op het gebied van stages, beroepen, solliciteren, loopbaanplanning, het maken van een cv en testjes. De WerkPlek is ook voorzien van een huiswerk-PC en er is een mogelijkheid om gebruik te maken van het huiswerkinstituut voor huiswerkbegeleiding.
- Workshop 'wat kan ik, wat wil ik?' In de bibliotheek wordt ook een workshop gegeven door een coach op het gebied van levens- en loopbaanvragen.

Voorbeeld 9

Werkplein in samenwerking met de onafhankelijke arbeidsadviseur en een organisatie voor vrijwilligerswerk.

Het Werkplein biedt ondersteuning bij het zoeken naar werk en informatie over vrijwilligerswerk in de stad. Er worden spreekuren gehouden door de onafhankelijke arbeidsadviseur en door medewerkers van de organisatie voor vrijwilligerswerk. Ook kunnen met deze mensen afspraken gemaakt worden in de bibliotheek. De bibliotheek biedt de fysieke locatie en het materiaal, de partners betalen de arbeidsuren van de eigen medewerkers voor dit onderwerp.

Het werk van de onafhankelijke arbeidsadviseurs (een project van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid tot 2011) is vanaf eind 2008 in het project WerkZat geïntroduceerd. Aan het project WerkZat doen 48 bibliotheekvestigingen mee.

Wat valt op? De meeste van deze projecten hebben een aantal factoren gemeenschappelijk.

In de eerste plaats is er vaak één trekker binnen de bibliotheek, meestal een medewerker educatie of een informatiespecialist, die het onderwerp onder zijn hoede heeft genomen en als een ambassadeur de contacten daarover naar de lokale samenleving verzorgt. Enerzijds is het enthousiasme van een dergelijke trekker van groot belang voor het slagen van het project, maar anderzijds maakt de gebondenheid aan één persoon dergelijke projecten kwetsbaar.

Verder blijkt financiering van deze projecten in de meeste gevallen uit de reguliere middelen van de bibliotheek te gebeuren, soms na een startsubsidie van de gemeente, de VOB of een landelijke regeling. Meestal leveren de samenwerkingspartners een bijdrage aan de financiering in de vorm van arbeidsuren van hun medewerkers.

De beschreven projecten leiden zonder uitzondering tot een betere lokale verankering van de bibliotheek.

De projecten worden positief ontvangen door de doelgroep en vaak worden ook anderen dan de doelgroep ermee bereikt.

Benodigheden voor uitrol: Om goede voorbeelden als de hierboven beschreven projecten verder uit te kunnen rollen op andere plaatsen is een aantal aspecten van belang:

- Speciale landelijk ontwikkelde programma's en aangepaste materialen voor de verschillende doelgroepen, zoals er nu al zijn voor het basisonderwijs (bv de Rode Draad). Al naar gelang het leerniveau van de jongeren zijn er qua moeilijkheidsgraad verschillende materialen nodig.
- Enthousiaste mensen met een visie en een gedrevenheid om te innoveren zowel bij de bibliotheek als bij potentiële partners bijeen brengen.
- Draagvlak voor de ideeën binnen de eigen bibliotheek
- Draagvlak bij de gemeente
- Structurele financiële middelen om een dergelijke aanpak niet alleen in te kunnen voeren, maar ook goed te kunnen onderhouden en verder ontwikkelen.
- Laaggeletterdheid kan eigenlijk niet projectmatig aangepakt worden, maar zou een onderdeel van de reguliere taken moeten worden. Het zou zinvol zijn om dit als nieuwe werksoort op de kaart te zetten.

Van sommige van deze voorbeelden is al een draaiboek of overdrachtsmodel beschikbaar. Veel van deze overdrachtsdocumenten staan op de oude website van de VOB <http://oud.debibliotheken.nl> onder 'Leren' in het menu.

Hoe staat het met de leerfunctie van openbare bibliotheken anno 2009?

Alle resultaten uit dit onderzoek overziend ontstaat een gemêleerd beeld.

Faciliteiten Wat de faciliteiten betreft zijn nog vrij veel vestigingen in Nederland niet zodanig ingericht dat dit de leerfunctie stimuleert. 60% van de kleine bibliotheken heeft in geen enkele vestiging een aparte cursus- of ontvangstruimte voor groepen, en dit geldt ook voor 20% van de grote en zeer grote bibliotheken. Veel bibliotheken geven zelf aan dat zij in geen enkele vestiging faciliteiten hebben om het voor volwassenen aantrekkelijk te maken om zich verder bij te scholen of te ontwikkelen. Dit komt niet alleen veel bij kleine en middelgrote bibliotheken voor (40%) maar ook bij grote (19%) en zeer grote (26%). Wel beschikken verreweg de meeste bibliotheken over rustige werkplekken met pc's.

Met de digitale faciliteiten staat het een stuk beter, vanuit verreweg de meeste bibliotheken heeft de klant toegang tot het internet, tot de collectie van de bibliotheek zelf, tot de collecties van andere bibliotheken en tot nationale databanken. Internationale databanken daarentegen kunnen nog in de helft van de bibliotheken in geen enkele vestiging geraadpleegd worden.

Aanbod Bij het aanbod voor speciale doelgroepen valt op dat ouderen en dyslectici al op veel plaatsen in het land in de bibliotheek terecht kunnen voor speciaal aanbod. Dit geldt minder voor laaggeletterden en voor anderstaligen. Voor anderstaligen heeft een kwart van de bibliotheken in geen enkele vestiging speciaal aanbod.

Samenwerkingspartners Bibliotheken werken veel samen met verschillende lokale partners en zijn dus goed verankerd in de lokale samenleving.

Educatieve samenwerking vindt op grote schaal plaats met basisscholen, peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en consultatiebureaus. Het betreft dan met name leesbevordering en voor- en vroegschoolse educatie aan de hand van landelijk beschikbare, goed ontwikkelde programma's.

Veel minder wordt samengewerkt met andere onderwijsinstellingen, en met name met het HBO en universiteiten wordt nog nauwelijks samengewerkt. Ook met taalaanbieders en Volksuniversiteiten (die veel talencursussen aanbieden) wordt nog erg weinig samengewerkt.

Veel bibliotheken werken ook samen met diverse culturele organisaties, al is dat aanbod meestal minder gespreid en vaak maar in één vestiging beschikbaar.

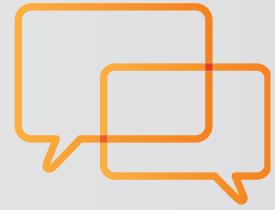
Weinig bibliotheken werken tot nu toe samen met de onafhankelijke arbeidsadviseur en het UWV-werkbedrijf. Daar waar dit gebeurt leidt dit echter wel tot goede resultaten.

Verschillen tussen provincies Het is duidelijk dat provincies verschillende keuzes gemaakt hebben bij het inzetten op de verschillende aspecten van de leerfunctie. Sommige speciale doelgroepen kunnen in de ene provincie in veel meer bibliotheken terecht dan in de andere. Ook de beschikbaarheid van educatieve faciliteiten verschilt sterk per provincie.

Goede voorbeelden In het hele land zijn er al veel creatieve vormen van educatieve samenwerking op allerlei terreinen, die ook geschikt zijn voor verder uitrol op andere plaatsen.

De dragende factor bij dergelijke voorbeeldprojecten is tot nu toe de bevoegdheid van de individuele educatieve bibliotheekmedewerker. Om dergelijke projecten verder uit te kunnen rollen zouden ze breder gedragen moeten worden en zouden er speciale landelijk ontwikkelde programma's en aangepaste materialen voor de verschillende doelgroepen beschikbaar gesteld moeten worden, die passen bij de verschillende leerniveaus.

Een van de kernfuncties van openbare bibliotheken is het stimuleren van lezen en literatuur. Een tweede kernfunctie is ontwikkeling en educatie. Veel bibliotheken bieden een doorlopende leeslijn aan voor kinderen en jongeren. In combinatie met hun laagdrempeligheid vormen openbare bibliotheken hierdoor een belangrijke schakel in het proces van leesbevordering en het bestrijden van taalachterstand en laaggeletterdheid.

Omdat laaggeletterdheid ook bij volwassenen voorkomt en ontwikkeling en educatie een leven lang door gaan, is het van belang dat de bibliotheken een doorlopende leerlijn aanbieden voor alle leeftijden. Een aanbod dat meer dan voorheen ook gericht is op volwassenen en anderstaligen, zodat het bestrijden van laaggeletterdheid, het inburgeren en deel uitmaken van de lokale samenleving verder gestimuleerd wordt. Door haar lokale verankering is de openbare bibliotheek bij uitstek geschikt om deze rol te vervullen. Ook voor mensen die zich in de loop van hun leven verder willen ontwikkelen kan de bibliotheek een rol van betekenis vervullen.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek is het volgende aan te bevelen om de leerfunctie van bibliotheken verder te versterken:

Specifieke aandacht van bibliotheken bij het inrichten van ruimte en collectie voor de wijze waarop de bibliotheek het voor bezoekers aantrekkelijk kan maken om zich verder te ontwikkelen of bij te scholen.

- Uitbreiding en verbetering van het (landelijke) aanbod voor anderstaligen.
- Meer en betere samenwerking met taalaanbieders en Volksuniversiteiten.
- Stimulering van samenwerking met HBO en universiteiten, bijvoorbeeld op het gebied van stages en innovatie.
- Verdere uitrol van het project WerkZat, dat goede resultaten laat zien.
- Verbindingen leggen tussen het aanbod voor de verschillende doelgroepen, bijvoorbeeld:
 - een link tussen aanbod voor scholieren van het voortgezet onderwijs en WerkZat en
 - een link tussen aanbod voor anderstaligen/inburgeraars en WerkZat.

Op die manier kan de bibliotheek bijdragen aan goede informatie en ondersteuning voor mensen die een overstap maken van de ene levensfase naar de volgende.

- Landelijke ontwikkeling van speciale programma's en aangepaste materialen voor de verschillende doelgroepen (bv ook voor voortgezet onderwijs, volwassenen en anderstaligen) die passen bij de verschillende leerniveaus (vergelijkbaar met de reeds bestaande programma's voor basisonderwijs en voor- en vroegschoolse educatie).
- Per provincie een inhaalslag maken op de gebieden waarop zij voor bepaalde doelgroepen minder aanbod hebben.
- Bestrijding van laaggeletterdheid niet via individuele projecten aanpakken maar als nieuwe werksoort op de kaart te zetten en tot reguliere taak van de bibliotheek maken, met daarbij een goed ontwikkeld landelijk aanbod aan speciale materialen.
- Inzetten van structurele financiële middelen om de leerfunctie van bibliotheken (met name op het gebied van laaggeletterdheid en anderstaligen) overal op peil te krijgen en stevig te verankeren in de lokale samenleving.

Over de onderzoekers

Kasperkovitz beleidsonderzoek en advies uit Amersfoort en IVA, Beleidsonderzoek en Advies uit Tilburg hebben inmiddels ruime ervaring opgebouwd op het gebied van de ondersteuning van de bibliotheekvernieuwing in Nederland door onderzoek en advies. Kasperkovitz beleidsonderzoek en advies is vanaf de oprichting van het Procesbureau Bibliotheekvernieuwing nauw betrokken geweest bij de activiteiten van het procesbureau. In IVA is een goede partner gevonden voor de uitvoering van het onderzoekswerk en het mede gestalte geven van de adviezen.

Het resultaat van deze activiteiten is uitgemond in de landelijke monitor bibliotheekvernieuwing 2005, 2006 en 2007 in opdracht van het Procesbureau. In deze monitor is jaarlijks het proces van bibliotheekvernieuwing op lokaal, provinciaal, en landelijk niveau in kaart gebracht en geëvalueerd. In 2006 is daarbij de focus gelegd op de inhoudelijke vernieuwing in de praktijk met als centrale vraag: Wat merkt de gebruiker van bibliotheekvernieuwing? Om deze vraag te beantwoorden hebben onderzoekers van IVA 129 bibliotheken in alle twaalf provincies bezocht en vanuit het perspectief van de gebruiker de bibliotheek beoordeeld. De rapporten zijn aan de minister van OCW en aan de Tweede Kamer aangeboden.

Kasperkovitz beleidsonderzoek en advies

Kasperkovitz beleidsonderzoek en advies richt zich op beleidsvraagstukken op diverse terreinen. Johanna Kasperkovitz, eigenaar van dit bureau, werkt sinds 1989 aan onderzoek, advies en beleidsontwikkeling op gebieden als cultuur, gezondheidszorg, welzijn, landbouw en milieu.

Kenmerkend is steeds het integreren van uiteenlopende invalshoeken en belangen tot concrete en uitvoerbare plannen of tot toepassingsgericht onderzoek.

In de loop der jaren heeft Kasperkovitz beleidsonderzoek en advies zich gespecialiseerd in maatschappelijk ondernemen, interactieve beleidsvorming en het begeleiden van complexe beleidsprocessen.

IVA Tilburg

Het IVA, instituut voor beleidsonderzoek en advies, heeft zich in 50 jaar ontwikkeld tot een gewaardeerd partner bij vragen over beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering. Het instituut is voortgekomen uit de Universiteit van Tilburg en heeft hiermee nog steeds nauwe banden.

De expertise van de onderzoeksstaf is gebundeld in zes inhoudelijke units. Daarnaast beschikt het IVA over een unit datamanagement. Deze unit is gespecialiseerd in het samenstellen en analyseren van data-bestanden en biedt ondersteuning bij informatievraagstukken.

Op basis van onderzoek adviseert het IVA diverse sectoren in de samenleving. Daarbij staan de thema's Human Resource Management, werken & leren, organisatieontwikkeling, veiligheid & criminaliteit, zorg, en onderwijs centraal. De onderzoekers en adviseurs maken gebruik van een grote verscheidenheid aan onderzoekstechnieken, zoals grootschalige surveys, panelonderzoek, diepte-interviews, organisatieanalyses, casestudies en literatuuronderzoek. Het IVA ontwikkelt ook spelsimulaties voor strategische beleidsvraagstukken.

Het IVA is sinds 1997 gecertificeerd als onderzoeksinstituut dat aan de kwaliteitseisen voldoet volgens de NEN-EN-ISO 9001:2000.

Het IVA is aangesloten bij de Vereniging voor Beleidsonderzoek (VBO).

Onderzoekers/adviseurs

Johanna Kasperkovitz is beleidskundige en heeft twintig jaar ervaring met beleidsonderzoek en advies. Sinds 2003 is zij grotendeels werkzaam in de culturele sector, met name op het gebied van bibliotheekvernieuwing, daarvóór op het terrein van gezondheidszorg, welzijn en milieu. Door de jaren heen heeft zij ervaring opgebouwd in alle facetten van beleidsonderzoek: het opzetten en uitvoeren van onderzoek, het leiden van grote projecten en het coördineren van meerdere projecten met verschillende projectleiders. Zij is werkzaam geweest als onderzoeker, maar ook als opdrachtgever van onderzoeksprojecten. Daarnaast heeft zij ook vanuit ambtelijke organisaties beleid ontwikkeld. De projecten speelden zich af op gemeentelijk, provinciaal, landelijk en internationaal niveau. Sinds 2005 werkt zij vanuit haar eigen onderzoeks- en adviesbureau. Recente projecten zijn de monitoren bibliotheekvernieuwing van 2005, 2006 en 2007, het ontwikkelen van een instrumentenwijzer voor de bibliotheeksector en het opstarten en coördineren van het certificeringsproces van de openbare bibliotheken.

Martien van Tits is gezondheidseconoom en gespecialiseerd in vraagstukken op het terrein van de organisatie en het functioneren van de gezondheidszorg. Hij is als projectleider bij diverse onderzoeken betrokken op het gebied van zorgorganisaties, onder andere bij het opstellen van scenario's op het gebied van terminale zorgverlening, het ontwikkelen van kwaliteitsinstrumenten voor ouderenbonden en een marktanalyse voor de kraamzorg in Nederland. Ook heeft hij een studie verricht naar alternatieven voor ziekenhuiszorg, een haalbaarheidsonderzoek naar landsgrensoverschrijdende zorgnetwerken (Zeeland-Vlaanderen), een effectstudie over toepassing van een bonus-malus-systeem bij de beloning van huisartsen en is hij betrokken geweest bij het opstellen van regionale zorgplannen en regiovisies. Hij heeft meegewerkt aan de monitor bibliotheekvernieuwing 2005 en was projectleider van het IVA-deel van de monitor bibliotheekvernieuwing 2006. Recent leidt hij benchmark onderzoeken voor Brabantse thuiszorgorganisaties en is hij betrokken bij een benchmark onder GGD's, Arbeidsadviseurs (Landelijke Cliëntenraad), Jeugdgezondheidszorg (Actiz/GGD-NL) en huisartsen (CO-index/NIVEL). Momenteel is hij ook projectleider van het omvangrijke CVZ-project naar de modellering van de AWBZ-zorgbehoefte op wijkniveau op basis van AZR-gegevens en van het onderzoek naar patiëntenstromen (zorgbreed) uit en naar Zeeland. Martien van Tits is 10 jaar kwaliteitsmanager geweest bij IVA.

Saskia von der Fuhr is werkzaam als data-analist / datamanager bij de unit Datamanagement. Tot haar interne taken behoren het verzorgen van kwantitatieve veldwerktrajecten, bestandsanalyse en het rapporteren van onderzoeksresultaten. Recente onderzoeken waar zij o.a. aan heeft meegewerkt zijn: Personeelsenquête Korein kinderopvang, MTO bij de Universiteit van Tilburg, werkdrukonderzoek bij FALW, organisatiemonitor bij de UvT, een inkomensonderzoek onder popmusici en de monitor bibliotheekvernieuwing 2006.

de Bibliotheek